

**UMOWA MIĘDZY POLSKĄ RZECZĄPOSPOLITĄ LUDOWĄ A FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĄ JUGOSŁAWII
O OBROTCIE PRAWNYM W SPRAWACH CYWILNYCH I KARNYCH,**

podpisana w Warszawie dnia 6 lutego 1960 r.

W imieniu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

**RADA PAŃSTWA
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ**

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 6 lutego 1960 roku podpisana została w Warszawie Umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Federacyjną Ludową Republiką Jugosławii o obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych o następującym brzmieniu dosłownym:

**UMOWA MIĘDZY POLSKĄ RZECZĄPOSPOLITĄ LUDOWĄ
A FEDERACYJNĄ LUDOWĄ REPUBLIKĄ JUGOSŁAWII
O OBROTCIE PRAWNYM W SPRAWACH
CYWILNYCH I KARNYCH**

Polska Rzeczpospolita Ludowa i Federacyjna Ludowa Republika Jugosławii w dążeniu do uregulowania w duchu przyjaźni i współpracy wzajemnego obrotu prawnego postanowiły zawrzeć Umowę o obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych.

W tym celu Pełnomocnicy obu Umawiających się Stron, a mianowicie:

ze strony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Kazimierz ZAWADZKI, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,

ze strony Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii

Dr France HOČEVAR, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,

po wymianie swych pełnomocnictw, uznanych za dobre i sporządzone w należytej formie, zgodzili się na następujące postanowienia:

**UGOVOR IZMEDJU NARODNE REPUBLIKE POLJSKE
I FEDERATIVNE NARODNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE
O PRAVNOM SAOBRAČAJU U GRADJANSKIM
I KRIVIČNIM STVARIMA**

Narodna Republika Poljska i Federativna Narodna Republika Jugoslavija, u želji da u duhu prijateljstva i uzajamne saradnje regulišu uzajamni pravni saobraćaj, odlučile su da zaključe Ugovor o pravnom saobraćaju u gradjanskim i krivičnim stvarima.

U tom cilju Punomoćnici Strana ugovornica, i to:

Narodne Republike Poljske

Kazimierz ZAWADZKI, državni potsekretar u Ministarstvu pravosudja Narodne Republike Poljske,

Federativne Narodne Republike Jugoslavije

Dr. France HOČEVAR, izvanredni i opunomoćeni ambasador Federativne Narodne Republike Jugoslavije u Narodnoj Republici Poljskoj,

pošto su izmenjali svoja punomoćja i našli da su ona u dobroj i ispravnoj formi, saglasili su se na sledeće:

CZĘŚĆ I

Postanowienia ogólne.

Artykuł 1.

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mają na obszarze drugiej Umawiającej się Strony swobodny dostęp do sądów oraz mogą występować przed nimi i korzystać z ochrony prawnej osoby i majątku na tych samych warunkach co obywatele tej Umawiającej się Strony.

2. Postanowienie ustępu 1 stosuje się odpowiednio do osób prawnych.

Artykuł 2.

Sądy Umawiających się Stron porozumiewają się za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z jednej strony oraz sekretariatów stanu do spraw sądownictwa Republik Ludowych Serbii, Chorwacji, Słowenii, Bośni i Hercegowiny, Macedonii i Czarnogóry z drugiej strony, jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej.

Artykuł 3.

1. Sądy Umawiających się Stron we wzajemnym obrocie przewidzianym w niniejszej Umowie posługują się językiem polskim lub serbo-chorwackim, słoweńskim i macedońskim, jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej.

2. Dokumenty i pisma wystawiane przez sądy jednej Umawiającej się Strony na wniosek sądów drugiej Umawiającej się Strony sporządza się w języku Strony wezwanej.

Artykuł 4.

Postanowienia niniejszej Umowy dotyczące sądów stosuje się odpowiednio również do innych organów, które według prawa swego Państwa właściwe są w sprawach cywilnych i karnych.

Artykuł 5.

Ministerstwo Sprawiedliwości Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Sekretariat Związkowej Rady Wykonawczej do Spraw Sądownictwa Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii udzielają sobie na wniosek tekstów przepisów, które obowiązują lub obowiązywały na obszarze ich Państwa, a w razie potrzeby także informacji co do określonych zagadnień prawnych.

CZĘŚĆ II

Sprawy cywilne.

Rozdział 1.

Zwolnienie od zabezpieczenia kosztów procesu i opłat sądowych.

Artykuł 6.

1. Od obywateli jednej Umawiającej się Strony, występujących w charakterze stron przed sądami drugiej Umawiającej się Strony, nie można żądać zabezpieczenia kosztów procesu ani składania zaliczki na opłaty sądowe z tego powodu, że są cudzoziemcami lub że nie mają na obszarze tej Strony miejsca zamieszkania ani pobytu — jeżeli na obszarze jednej z Umawiających się Stron posiadają miejsce zamieszkania lub stałego pobytu.

DEO I

Opšte odredbe.

Član 1.

1. Državljeni jedne Strane ugovornice imaju na teritoriji druge Strane ugovornice slobodan pristup sudovima i mogu se pred ovim pojavljivati i koristiti se pravnom zaštitom u pogledu ličnosti i imovine pod istim uslovima kao i sopstveni državljani.

2. Odredbe stava 1 shodno će se primenjivati i na pravna lica.

Član 2.

Sudovi Strana ugovornica opšte medjusobno s jedne strane preko Ministarstva pravosuđa Narodne Republike Poljske, a s druge strane preko državnih sekretarijata za pravosudnu upravu narodnih republika Srbije, Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Makedonije i Crne Gore, ukoliko ovim Ugovorom nije drukčije određeno.

Član 3.

1. Sudovi Strana ugovornica u medjusobnom saobraćaju predviđenom ovim Ugovorom upotrebljavajuće poljski, srpsko-hrvatski, slovenački ili makedonski jezik, ukoliko ovim Ugovorom nije drukčije određeno.

2. Isprave i pismena koje sastavljaju sudovi jedne Strane ugovornice na molbu sudova druge Strane ugovornice biće na jeziku zamoljene Strane.

Član 4.

Odredbe ovog Ugovora koje se tiču sudova odnose se takođe i na druge organe, koji su, po propisima svoje zemlje, nadležni za postupanje u građanskim i krivičnim stvarima.

Član 5.

Ministarstvo pravosuđa Narodne Republike Poljske i Sekretarijat Saveznog izvršnog veća za pravosudne poslove Federativne Narodne Republike Jugoslavije dajuće jedan drugome na molbu tekst propisa koji važe ili su važili na području njihove države, a po potrebi i obaveštenja o određenim pravnim pitanjima.

DEO II

Građanske stvari.

Glava 1.

Oslobodjenje od polaganja obezbedjenja sudskih taksa i troškova.

Član 6.

1. Od državljana jedne Strane ugovornice koji imaju prebivalište ili boravište u jednoj od Strana ugovornica, kad istupaju kao stranke u postupku pred sudom druge Strane ugovornice, neće se tražiti obezbedjenje parničnih troškova, niti polaganje predujma sudskih taksa zbog toga što su stranci ili što nemaju prebivalište ili boravište u Strani ugovornici pred čijim se sudom stvar raspravlja.

2. Jednakże zaliczki na koszty, którą strona obowiązana jest złożyć w toku postępowania, można żądać od obywateli drugiej Umawiającej się Strony na tych samych warunkach i w takim samym zakresie jak od obywateli własnych.

3. Postanowienia ustępów 1 i 2* stosuje się odpowiednio do osób prawnych.

Artykuł 7.

1. Jeżeli osoba, która w myśl artykułu 6 była zwolniona od złożenia zabezpieczenia kosztów procesu lub zaliczki na opłaty sądowe, zostanie prawomocnym i wykonalnym orzeczeniem sądu zobowiązana do pokrycia kosztów procesu lub uiszczenia opłat sądowych, wówczas na wniosek orzeczenie to podlega wykonaniu na obszarze drugiej Umawiającej się Strony co do wspomnianych kosztów i opłat — niezależnie od wykonania tego orzeczenia co do roszczenia głównego.

2. Wniosek o zapłatę kosztów procesu składa strona, na rzecz której zostały one zasądzone, wniosek zaś o uiszczenie kosztów i opłat sądowych — sąd, któremu one przypadają. Wniosek składa się w sposób określony w artykule 53 ustępy 1 i 2.

3. Do wniosku dołącza się:

- a) uwierzytelniony odpis tej części orzeczenia, która dotyczy kosztów procesu lub opłat sądowych, wraz z poświadczeniem prawomocności i wykonalności;
- b) tłumaczenie dokumentu wymienionego w punkcie a) na język Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie ma być wykonane. Tłumaczenie powinno być poświadczone w sposób określony w artykule 53 ustęp 3 punkt d).

4. Orzeczenie, o którym mowa w ustępie 1, wykonuje się jak orzeczenie sądu własnego, bez uprzedniego wysłuchania stron.

5. Pobrane koszty i opłaty sądowe przekazuje się przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu Umawiającej się Strony, od której sądu pochodził wniosek o wykonanie.

Rozdział 2.

Zwolnienie od kosztów i opłat sądowych.

Artykuł 8.

Obywatele jednej Umawiającej się Strony korzystają na obszarze drugiej Umawiającej się Strony ze zwolnienia od kosztów i opłat sądowych oraz z bezpłatnego zastępstwa procesowego na tych samych warunkach i w takim samym zakresie jak jej obywatele.

Artykuł 9.

1. Dla uzyskania uprawnień określonych w artykule 8 należy złożyć odpowiednie zaświadczenie właściwego organu miejsca stałego pobytu wnioskodawcy.

2. Jeżeli wnioskodawca nie ma na obszarze żadnej z Umawiających się Stron miejsca stałego pobytu, wystarcza zaświadczenie przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego Umawiającej się Strony, której jest on obywatelem.

Artykuł 10.

1. Organ właściwy do wydawania zaświadczeń określonych w artykule 9 ustęp 1 może zwrócić się do organów drugiej Umawiającej się Strony o wyjaśnienia co do dochodów i stanu majątkowego wnioskodawcy.

2. Mędjutim, iznos za troškove koji u postupku stranke moraju unapred položiti, može se zahtevati od državljana druge Strane ugovornice pod istim uslovima i u istom obimu kao i od sopstvenih državljana.

3. Odredbe stavova 1 i 2 primenjivaće se shodno i na pravna lica.

Član 7.

1. Ako lice koje je u smislu člana 6 oslobodjeno polaganja obezbedjenja za parnične troškove ili plaćanja preduma za sudske takse bude pravosnažnom i izvršnom odlukom suda obavezno da naknadi parnične troškove ili da plati taksu, takva odluka će se izvršiti na zahtev na teritoriji druge Strane ugovornice u pogledu troškova i taksa nezavisno od izvršenja tih odluka u glavnoj stvari.

2. Zahtev za naknadu parničnih troškova podnosi stranaka kojoj su troškovi dosudjeni, a zahtev za naplatu sudskih taksa i troškova sud. Zahtev se podnosi na način predviđen u članu 53 stav 1 i 2.

3. Uz zahtev se prilaže:

- a) overen prepis onog dela odluke koji se odnosi na parnične troškove i sudske takse zajedno sa potvrdom o pravosnažnosti i izvršnosti,
- b) prevod odluke iz tačke a) na jezik Strane ugovornice na čijoj teritoriji ona treba da bude izvršena. Prevod treba da bude overen na način predviđen u članu 53 stav 3 tačka d).

4. Odluke navedene u stavu 1 izvršiće se kao i sopstvene odluke bez prethodnog saslušanja stranaka.

5. Naplaćeni iznos sudskih taksa i troškova predaće se diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Strane ugovornice čiji je sud izvršenje tražio.

Glava 2.

Oslobodjenje od plaćanja sudskih taksa i troškova.

Član 8.

Državljeni jedne Strane ugovornice koristiće se na teritoriji druge Strane ugovornice pravom oslobodjenja od plaćanja sudskih taksa i troškova kao i besplatnog zastupanja pod istim uslovima i u istom obimu kao i sopstveni državljani.

Član 9.

1. Za korištenje prava iz člana 8 potrebno je podneti uverenje koje će izdavati nadležni organ mesta u kojem molilac ima uobičajeno boravište.

2. Ako molilac nema uobičajenog boravišta ni u jednoj od Strana ugovornica, dovoljno je uverenje diplomatskog ili konzularnog predstavništva Strane ugovornice čiji je on državljani.

Član 10.

1. Organ nadležan za izdavanje uverenja navedenog u članu 9 stav 1 može tražiti od organa druge Strane ugovornice obaveštenje o prihodima i imovnom stanju molilca.

2. Sąd, który ma rozpoznać wniosek o przyznanie uprawnień określonych w artykule 8, może w granicach swej właściwości sprawdzać otrzymane zaświadczenia i wyjaśnienia oraz zwrócić się w razie potrzeby o dodatkowe dane.

Artykuł 11.

1. Jeżeli obywatel którejkolwiek z Umawiających się Stron, posiadający na obszarze jednej Strony miejsce stałego pobytu, pragnie skorzystać przed sądem drugiej Strony z uprawnień określonych w artykule 8, może wniosek w tej sprawie zgłosić bezpośrednio w tym sądzie albo w sądzie powiatowym właściwym ze względu na miejsce swego stałego pobytu, który przesyła ten wniosek właściwemu sądowi drugiej Umawiającej się Strony.

2. Wniosek i załączniki należy sporządzić w języku Umawiającej się Strony, której sąd ma rozpatrzyć wniosek, albo dołączyć do nich poświadczony tłumaczenie na ten język.

Rozdział 3.

Udzielenie pomocy prawnej i dokonywanie doręczeń.

Artykuł 12.

1. Sądy Umawiających się Stron na wniosek udzielają sobie pomocy prawnej i dokonują doręczeń w sprawach cywilnych spornych i niespornych.

2. Wniosek powinien wymieniać przedmiot sprawy, imiona i nazwiska stron, ich obywatelstwo, zawód, miejsce zamieszkania lub pobytu oraz imiona i nazwiska ich przedstawicieli. Ponadto we wniosku o doręczenie należy wskazać adres odbiorcy i rodzaj pism podlegających doręczeniu, we wniosku zaś o udzielenie pomocy prawnej — okoliczności podlegające stwierdzeniu oraz w razie potrzeby pytania, jakie należy zadać osobie przesłuchiwanej.

Artykuł 13.

1. Na wnioskach i innych pismach pochodzących od sądów Umawiających się Stron konieczne jest umieszczenie podpisu i pieczęci sądu, który je sporządził. Uwierzytelnienie ich jest zbędne.

2. Wnioski sporządza się w formie przewidzianej przez prawo Strony wzywającej. Jeżeli prawo Strony wezwanej uzależnia załatwienie wniosku od spełnienia szczególnych warunków, sąd wezwany może zwrócić się o uzupełnienie wniosku.

Artykuł 14.

1. Załatwienie wniosku następuje zgodnie z prawem Strony wezwanej. Jednakże należy uwzględnić prośbę sądu wzywającego o zastosowanie szczególnego sposobu dokonania czynności, jeżeli to nie jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa Strony wezwanej.

2. Sąd wezwany przy załatwianiu wniosku o udzielenie pomocy prawnej stosuje w miarę potrzeby takie same środki przymusu jak przy załatwianiu tego rodzaju wniosków sądów swego Państwa. Środków przymusu nie stosuje się, jeżeli chodzi o osobiste stawiennictwo stron w postępowaniu spornym.

Artykuł 15.

1. Jeżeli sąd wezwany nie jest właściwy, przekazuje wniosek sądowi właściwemu i zawiadamia o tym sąd wzywający.

2. Sud koji odlučuje po molbi za priznanje prava iz člana 8 može da, u granicama svojih ovlašćenja, proveriti podneta uverenja i obaveštenja i da zatraži potrebne dopunske podatke.

Član 11.

1. Ako državljanin bilo koje Strane ugovornice, koji na teritoriji jedne Strane ugovornice ima mesto stalnog boravka, želi da se pred sudom druge Strane ugovornice koristi oslobođenjem iz člana 8, može molbu po tom pitanju podneti bilo neposredno sudu te Strane ugovornice, bilo sreskom sudu nadležnom za mesto njegovog stalnog boravka, koji šalje ovu molbu nadležnom sudu druge Strane ugovornice.

2. Molba i prilozi imaju biti na jeziku Strane ugovornice čiji sud ima da donese odluku po ovoj molbi ili će se priložiti overen prevod na jezik te Strane ugovornice.

Glava 3.

Pravna pomoć i dostavljanje.

Član 12.

1. Sudovi Strana ugovornica ukazujuće međusobno po zamolnici pravnu pomoć i vrše dostavljanje u građanskim (parničnim i vanparničnim) stvarima.

2. Zamolnica treba da sadrži predmet na koji se odnosi, imena stranaka, njihovo državljanstvo, njihovo zanimanje, ime njihovog predstavnika, kao i mesto prebivališta ili boravišta stranaka. U zamolnici za dostavljanje mora se osim toga označiti adresa primaoca i vrsta pismena koje treba dostaviti, a u zamolnici za pravnu pomoć okolnosti u pogledu kojih treba provesti dokaz i, po potrebi, pitanja koja se imaju postaviti licu koje treba saslušati.

Član 13.

1. Zamolnice i pismena koja se dostavljaju od sudova Strana ugovornica moraju biti snabdevena potpisom i pečatom suda koji ih je izdao. Nije potrebno njihovo dalje overavanje.

2. Zamolnice će se sastavljati u formi propisanoj zakonodavstvom Strane ugovornice od koje potiču. Ukoliko zakonodavstvo zamoljene Strane ugovornice uslovljava udovoljenje zamolnici posebnim uslovima, zamoljeni sud može zatražiti da se zamolnica dopuni.

Član 14.

1. Udovoljenje zamolnicama vrši se po zakonu zamoljene Strane ugovornice. Medjutim, zahtevu suda od kojega potiče zamolnica da se postupi u nekoj naročitoj formi, udovoljiće se ukoliko se to ne protivi osnovnim načelima zakonodavstva zamoljene Strane ugovornice.

2. Zamoljeni sud prilikom udovoljenja zamolnici će po potrebi primeniti ista prinudna sredstva kao i pri udovoljenju takvim zamolnicama domaćih sudova. Prinudna sredstva neće se primenjivati ako se radi o ličnom dolasku parničnih stranaka.

Član 15.

1. Ako je zamoljeni sud nenadležan, uputiće zamolnicu nadležnom sudu i o tome će obavestiti zamolni sud.

2. Sąd wezwany na prośbę sądu wzywającego zawiadamia go w odpowiednim czasie o miejscu i terminie dokonania czynności; zawiadomienie to przesyła się bezpośrednio.

3. W przypadku gdy wniosek nie został załatwiony, sąd wezwany zawiadamia o tym niezwłocznie sąd wzywający ze wskazaniem przyczyn.

Artykuł 16.

Przy załatwianiu wniosku o doręczenie pism sądowych stosuje się prawo swego Państwa. Jeżeli pisma podlegające doręczeniu nie zostały sporządzone w języku Strony wezwanej albo nie dołączono do nich tłumaczenia w tym języku, wówczas sąd wezwany doręczy pisma adresatowi, jeżeli ten przyjmie je dobrowolnie.

Artykuł 17.

Jako dowód doręczenia służy pismo opatrzone datą, podpisem doręczającego i odbiorcy oraz pieczęcią sądu albo poświadczenie sądu wezwanego, stwierdzające fakt, sposób i datę doręczenia. Doręczenie może być potwierdzone również na jednym egzemplarzu pisma podlegającego doręczeniu, jeżeli w tym celu przesłano je w dwóch egzemplarzach.

Artykuł 18.

Jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej, postępowanie w przedmiocie wykonania wniosku o udzielenie pomocy prawnej lub dokonanie doręczenia jest bezpłatne i nie można żądać uiszczenia opłat ani kosztów za dokonanie czynności związanych z jego załatwieniem.

Artykuł 19.

Załatwienia wniosku można odmówić, jeżeli Strona wezwana uzna, że mogłoby to zagrozić jej suwerenności lub bezpieczeństwu.

Rozdział 4.

Normy kolizyjne.

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.

Artykuł 20.

1. Zdolność prawną i zdolność do czynności prawnych osoby fizycznej ocenia się według prawa Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem.

2. Zdolność osoby prawnej ocenia się według prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze znajduje się siedziba tej osoby.

Ubezważnowolnienie.

Artykuł 21.

Dla ubezważnowolnienia właściwe są prawo i sądy Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca być ubezważnowolniona.

Opieka i kuratela.

Artykuł 22.

Jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej, w sprawach opieki i kurateli właściwe są prawo i organy Umawiającej

2. Sud od kojeg potiče zamolnica biće na njegov zahtev pravovremeno obavješten o vremenu i mestu izvršenja tražene radnje; ovo obavještenje vršiće sudovi neposredno.

3. U svim slučajevima u kojima nije udovoljeno zamolnici obavještiće se o tome bez odlaganja sud od kojeg potiče zamolnica uz navodjenje razloga.

Član 16.

Kod postupanja po zamolnici za uručenje pismena sudovi će primenjivati propise svoje države. Ukoliko pismena koja se imaju uručiti stranci nisu sastavljena na jeziku države zamoljenog suda, ili im nije priložen prevod na tom jeziku, zamoljeni sud će izvršiti uručenje adresatu samo ako ovaj na to dobrovoljno pristane.

Član 17.

Uručenje se potvrđuje na dostavnici, na kojoj treba da bude datum, potpisi dostavljača i lica kome je pismo uručeno, kao i pečat suda. Uručenje se može potvrditi i uverenjem zamoljenog suda iz kojeg se vidi da je dostavljanje izvršeno, kao i način i datum dostavljanja. Uručenje se može potvrditi i na jednom primerku pismena koje se uručuje ako su u tom cilju dostavljena dva primerka ovog pismena.

Član 18.

Ukoliko odredbama ovog Ugovora nije drukčije predviđeno, postupanje po zamolnicama je besplatno i neće se zahtevati nikakve takse niti troškovi za izvršenje radnji po zamolnicama za pravnu pomoć i dostavljanje.

Član 19.

Udovoljenje zamolnici može se odbiti ako zamoljena Strana ugovornica smatra da se udovoljenjem zamolnici ugrožavaju njena suverena prava ili njena sigurnost.

Glava 4.

Kolizione norme.

Pravna i poslovna sposobnost.

Član 20.

1. Pravna i poslovna sposobnost lica određuje se po zakonodavstvu Strane ugovornice čiji su oni državljani.

2. Pravna i poslovna sposobnost pravnog lica određuje se po zakonodavstvu Strane ugovornice u kojoj se nalazi njegovo sedište.

Oduzimanje svojevlasti.

Član 21.

Za oduzimanje svojevlasti nadležan je sud i primenjuje se zakonodavstvo one Strane ugovornice čiji je državljanin takvo lice.

Starateljstvo (tutela i curatela).

Član 22.

U pogledu starateljstva (tutela i curatela) primenjuje se zakon i nadležni su organi Strane ugovornice čiji je

się Strony, której obywatelem jest osoba mająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Artykuł 23.

1. Jeżeli na obszarze jednej Umawiającej się Strony konieczne jest wydanie przez organ opiekuńczy zarządzeń w interesie obywatela drugiej Umawiającej się Strony, posiadającego miejsce zamieszkania lub pobytu bądź mienie na obszarze Strony, gdzie zarządzenia takie należy wydać, wówczas właściwy organ tej Strony zawiadomi o tym niezwłocznie przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny Umawiającej się Strony, której obywatelem jest ta osoba.

2. W przypadkach nie cierpiących zwłoki, organ opiekuńczy może jednocześnie z zawiadomieniem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego drugiej Umawiającej się Strony wydać niezbędne zarządzenia tymczasowe. Zarządzenia te pozostają w mocy do czasu wydania przez właściwy organ Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba mająca ograniczoną zdolność do czynności prawnych, odpowiedniego orzeczenia i zawiadomienia o tym organu, który wydał te zarządzenia.

3. Zarządzenia wymienione w ustępie 2 można wydać także w interesie osoby nie znanej z miejsca pobytu, która nie ma swego przedstawiciela.

Artykuł 24.

1. Organ opiekuńczy Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba potrzebująca opieki lub kurateli, może zwrócić się do właściwego organu drugiej Umawiającej się Strony o ustanowienie opieki lub kurateli, a także o wydanie zarządzeń w interesie tej osoby, jeżeli miejsce jej stałego pobytu lub majątek znajduje się na obszarze tej Strony. Organ wezwany zawiadamia bezpośrednio organ wzywający o wydanych zarządzeniach.

2. Wezwany organ opiekuńczy stosuje prawo swego Państwa, jest jednak obowiązany w zakresie oceny zdolności prawnej lub zdolności do czynności prawnych stosować prawo Umawiającej się Strony, której obywatelem jest osoba podlegająca opiece lub kurateli.

3. Jeżeli nad osobą posiadającą obywatelstwo jednej Umawiającej się Strony została ustanowiona opieka lub kuratela, a następnie osoba ta zmieni miejsce stałego pobytu i znajdzie się na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, wówczas organ, który ustanowił opiekę lub kuratelę, może żądać od organu tej Strony dalszego jej sprawowania.

Sprawy małżeńskie.

Artykuł 25.

1. Forma zawarcia małżeństwa podlega prawu Umawiającej się Strony, przed której organem małżeństwo zostaje zawarte.

2. Materialne przesłanki ważności małżeństwa ocenia się dla każdej z osób zawierających małżeństwo według prawa Umawiającej się Strony, której osoba ta jest obywatelem. Jednakże postanowienia prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze małżeństwo zostaje zawarte, o przeszkodach wynikających z istnienia poprzedniego małżeństwa, pokrewieństwa, choroby umysłowej i braku zdolności do kierowania swym postępowaniem stosuje się również do obywateli drugiej Umawiającej się Strony.

3. Jeżeli osoby zamierzające zawrzeć małżeństwo przed organem jednej Umawiającej się Strony są obywatelami drugiej Umawiającej się Strony i mają miejsce zamieszkania na jej obszarze, wówczas prawo tej Strony stosuje się również do formy zawarcia małżeństwa.

drżavljanin poslovno nesposobno lice, ukoliko ovaj Ugovor ne predviđa što drugo.

Član 23.

1. Ako je na teritoriji jedne Strane ugovornice neophodno preduzimanje mera od strane starateljskog organa u interesu drżavljanina druge Strane ugovornice, koji ima prebivalište ili boravište ili imovinu na teritoriji Strane ugovornice gde je potrebno takve mere preduzeti, nadležni organ te Strane ugovornice će obavestiti odmah o tome diplomatsko ili konzularno predstavništvo Strane ugovornice čiji je drżavljanin to lice.

2. Ako je u pitanju slučaj koji ne trpi odlaganje, starateljski organ druge Strane ugovornice može jednovremeno sa obaveštenjem diplomatskog ili konzularnog predstavništva da sam preduzme neophodne privremene mere. Ove će mere važiti dok nadležni organ Strane ugovornice, čiji je drżavljanin poslovno nesposobno lice, ne donese potrebnu odluku, o kojoj će obavestiti teritorijalni organ koji je odredio privremene mere.

3. Mere iz stava 2 mogu biti preduzete i u interesu lica čije je boravište nepoznato a koje nema svog zastupnika.

Član 24.

1. Starateljski organ one Strane ugovornice čiji je drżavljanin lice koje treba staviti pod starateljstvo, može se obratiti nadležnom organu druge Strane ugovornice u cilju stavljanja pod starateljstvo toga lica, a isto tako i u cilju preduzimanja mera u interesu lica čije mesto boravka ili čija se imovina nalazi na teritoriji druge Strane ugovornice. Zamoljeni organ obaveštava neposredno o preduzetim merama organ koji moli.

2. Starateljski organ koji je zamoljen primenjuje propise svoje drżave. Medjutim, što se tiče ocene pravne ili poslovne sposobnosti ovaj starateljski organ primeniće zakon Strane ugovornice čiji je drżavljanin lice koje se stavlja pod starateljstvo.

3. Ako je lice, drżavljanin jedne od Strana ugovornica, stavljeno pod starateljstvo, a zatim promeni mesto boravka i nastani se na teritoriji druge Strane ugovornice, starateljski organ, koji ga je stavio pod starateljstvo, može tražiti od druge Strane ugovornice da se obezbedi dalje starateljstvo nad njim.

Bračne stvari.

Član 25.

1. Forma sklapanja braka podleže zakonodavstvu one Strane ugovornice pred čijim se organom brak sklapa.

2. Materijalni uslovi važnosti braka procenjuju se za svako lice koje sklapa brak po zakonu Strane ugovornice čiji je drżavljanin to lice. Medjutim, odredbe zakona Strane ugovornice na čijoj se teritoriji brak zaključuje, koje potiču iz postojanja ranijeg braka, sredstva, umne bolesti i nesposobnosti za rasudjivanje, primenjuju se i na drżavljane druge Strane ugovornice.

3. Ako su oba lica drżavljanin jedne Strane ugovornice i imaju prebivalište na teritoriji te iste Strane ugovornice, a žele da sklope brak pred organom druge Strane ugovornice, onda se i u pogledu forme primenjuje zakonodavstvo Strane ugovornice čiji su oni drżavljanin.

Artykuł 26.

1. Prawa i obowiązki małżonków oraz ich stosunki majątkowe podlegają prawu Umawiającej się Strony, której są oni obywatelami.

2. Jeżeli jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś obywatelem drugiej Strony, stosuje się prawo Umawiającej się Strony, na której obszarze mają oni wspólne miejsce zamieszkania lub mieli ostatnie wspólne miejsce zamieszkania.

3. Do rozpoznawania spraw dotyczących praw i obowiązków małżonków oraz ich stosunków majątkowych właściwe są sądy Umawiającej się Strony, której prawo stosuje się zgodnie z postanowieniami ustępów 1 i 2.

Artykuł 27.

1. W sprawach o ustalenie istnienia, nieistnienia, o rozwiązanie i unieważnienie małżeństwa właściwe są prawo i sądy Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie w chwili wniesienia pozwu. Jeżeli obaj małżonkowie mają miejsce zamieszkania na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, właściwe są również sądy tej Strony, jednakże rozwód może być wówczas orzeczony tylko na podstawie przyczyn przewidzianych przez prawo zarówno jednej, jak i drugiej Umawiającej się Strony.

2. Małżeństwo zawarte przez obywateli jednej Umawiającej się Strony przed organem drugiej Umawiającej się Strony może być uznane za nieważne, jeżeli przesłanki jego nieważności przewidziane są zarówno przez prawo Umawiającej się Strony, przed której organem małżeństwo zostało zawarte, jak i przez prawo Umawiającej się Strony, której obywatelami są małżonkowie.

3. Jeżeli w chwili wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia, nieistnienia, o rozwiązanie lub unieważnienie małżeństwa jeden z małżonków jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, drugi zaś obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, wówczas do rozpoznania powództwa właściwy jest sąd Strony, na obszarze której zamieszkują oboje małżonkowie. Sąd tej Strony stosuje prawo swego Państwa.

Stosunki prawne między rodzicami a dziećmi.

Artykuł 28.

Stosunki prawne między rodzicami a dziećmi oraz ustalenie i zaprzeczenie ojcostwa lub macierzyństwa podlegają prawu Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko.

Artykuł 29.

1. Do orzekania o stosunkach prawnych wymienionych w artykule 28 właściwy jest sąd Umawiającej się Strony, której obywatelem jest dziecko.

2. Jeżeli obie strony mają miejsce zamieszkania na obszarze jednej z Umawiających się Stron, właściwy jest również sąd tej Strony.

Przysposobienie.

Artykuł 30.

1. Jeżeli przysposabiający jest obywatelem jednej Umawiającej się Strony, przysposabiany zaś obywatelem drugiej Umawiającej się Strony, dla przysposobienia i jego rozwiązania konieczne jest zachowanie materialnych warunków przewidzianych przez prawo obu Umawiających się Stron.

Član 26.

1. U pogledu prava i dužnosti i imovinskih odnosa supružnika, primenjuje se zakonodavstvo one Strane ugovornice čiji su oni državljani.

2. Ako je jedan od supružnika državljani jedne Strane ugovornice, a drugi druge Strane ugovornice, tada se primenjuje zakon one Strane ugovornice na čijoj teritoriji imaju zajedničko mesto stanovanja, ili u kojoj im je bilo poslednje mesto stanovanja.

3. Sporovi po ovim pitanjima spadaju u nadležnost sudova Strane ugovornice čiji se zakon primenjuje po stavu 1 i 2.

Član 27.

1. Po pitanjima utvrdjivanja postojanja, nepostojanja, razvoda i poništaja braka nadležni su zakoni i sudovi one Strane ugovornice čiji su državljani supružnici u trenutku podnošenja tužbe. Ako supružnici imaju mesto boravka na teritoriji druge Strane ugovornice, nadležni su također sudovi te Strane ugovornice. U ovom slučaju sudovi mogu izreći razvod braka samo iz uzroka koji su predviđeni istovremeno u zakonima obe Strane ugovornice.

2. Brak sklopljen između državljana jedne Strane ugovornice pred organom druge Strane ugovornice može biti oglašen za nevažeći ako su uslovi za to predviđeni kako u zakonu Strane ugovornice pred čijim je organom brak sklopljen, tako i u zakonu Strane ugovornice čiji su državljani supružnici.

3. Ako je u trenutku podnošenja zahteva za utvrdjivanje postojanja, nepostojanja, za razvod ili poništenje braka jedan od supružnika državljani jedne Strane ugovornice, a drugi državljani druge Strane ugovornice, tada je za ispitivanje zahteva nadležan sud one Strane ugovornice na čijoj teritoriji stanuju oboje supružnika. Taj sud primenjuje zakonodavstvo svoje države.

Pravni odnosi roditelja i dece.

Član 28.

Pravni odnosi između roditelja i dece, kao i utvrdjivanje i osporavanje očinstva ili materinstva, rešavaju se po zakonu one Strane ugovornice čiji je dete državljani.

Član 29.

1. Za odlučivanje o pravnim odnosima iz člana 28 nadležan je sud one Strane ugovornice čiji je dete državljani.

2. Ako obe stranke žive na teritoriji jedne Strane ugovornice tada je nadležan također i sud te Strane ugovornice.

Usvojenje.

Član 30.

1. Ako je usvojičac državljani jedne Strane ugovornice, a usvojenik državljani druge Strane ugovornice, za usvojenje i raskidanje usvojenja potrebno je da su ispunjeni materijalni uslovi predviđeni nacionalnim zakonom kako usvojičaca tako i usvojenika.

2. Do orzekania o przysposobieniu i jego rozwiązaniu właściwy jest organ Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposobiany. Jeżeli przysposobiany i przysposabiający zamieszkują na obszarze Umawiającej się Strony, której obywatelem jest przysposabiający, właściwy jest również organ tej Strony.

Uznanie osób zaginionych za zmarłe i stwierdzenie zgonu.

Artykuł 31.

1. Do uznania osoby zaginionej za zmarłą i stwierdzenia zgonu właściwe są prawo i sąd Umawiającej się Strony, której obywatelem była ta osoba w chwili zaginięcia.

2. Sąd jednej Umawiającej się Strony może uznać za zmarłego lub stwierdzić zgon Obywatela drugiej Umawiającej się Strony:

- a) na wniosek osoby pragnącej zrealizować w odniesieniu do mienia nieruchomego osoby zaginionej znajdującego się na obszarze Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie — swoje prawa do spadku lub prawa wynikające ze stosunków majątkowych między małżonkami;
- b) na wniosek małżonka zainteresowanego w ustaleniu istnienia lub nieistnienia małżeństwa, jeżeli w chwili składania wniosku zamieszkiwał on na obszarze Umawiającej się Strony, której sąd ma wydać orzeczenie, ostatnie zaś wspólne miejsce zamieszkania małżonków znajdowało się na obszarze tejże Strony.

3. Uznanie osoby zaginionej za zmarłą lub stwierdzenie jej zgonu w myśl ustępu 2 może nastąpić na warunkach przewidzianych przez prawo Umawiającej się Strony, której obywatelem była osoba zaginiona, bądź też przez prawo Strony, której sąd orzeka.

4. Orzeczenie przewidziane w ustępie 2 będzie miało skutki prawne tylko na obszarze tej Umawiającej się Strony, której sąd wyda orzeczenie.

5. Na wniosek zainteresowanej osoby sąd, który wydał orzeczenie wymienione w ustępie 2, uchyli je lub zmieni w razie potrzeby, jeżeli sąd właściwy w myśl ustępu 1 wyda orzeczenie merytoryczne w tej sprawie.

Forma czynności prawnej.

Artykuł 32.

1. Do formy czynności prawnej stosuje się prawo państwa, którego prawo właściwe jest dla samej czynności, wystarczy jednak zachowanie formy przewidzianej przez prawo obowiązujące w miejscu dokonania czynności.

2. Forma czynności prawnej dotyczącej nieruchomości podlega prawu tej Umawiającej się Strony, na której obszarze nieruchomość jest położona.

Sprawy majątkowe.

Artykuł 33.

W sprawach dotyczących nieruchomości, łącznie z najmem i dzierżawą, właściwe są prawo i sądy Umawiającej się Strony, na której obszarze położona jest nieruchomość.

Artykuł 34.

1. Dla zobowiązań z umów, z wyjątkiem zobowiązań dotyczących nieruchomości, właściwe jest prawo Umawiającej się Strony, na której obszarze umowę zawarto, chyba że uczestnicy stosunku zobowiązaniowego umówili się, iż sto-

2. Postupak za uswojenje i raskidanje usvojenja provodi organ Strane ugovornice čiji je državljanin usvojenik. Ovaj postupak može sprovoditi i organ one Strane ugovornice čiji je državljanin usvojlac ako usvojenik živi na teritoriji Strane ugovornice u kojoj je usvojlac.

Proglašenje nestalih lica za umrle i dokazivanje smrti.

Član 31.

1. Proglašenje nestalog lica za umrlo i dokazivanje smrti spada u nadležnost suda i primenjuje se zakon Strane ugovornice čiji je državljanin bilo lice prilikom nestanka.

2. Sud jedne Strane ugovornice može proglasiti umrlim državljanina druge Strane ugovornice:

- a) na zahtev lica koje želi da ostvari nasledna prava ili prava koja proizilaze iz imovinskih odnosa medju supruzima u odnosu na nepokretno imanje odsutnoga, koje se nalazi na teritoriji te Strane ugovornice, ili
- b) na zahtev supругa u odnosu na postojanje braka, ako suprug u momentu podnošenja zahteva ima prebivalište na teritoriji te Strane ugovornice, a poslednje zajedničko prebivalište supругa je bilo na teritoriji iste Strane ugovornice.

3. Proglašenje nestalog za umrlog odnosno dokazivanje smrti po stavu 2 može se vršiti bilo pod uslovima predviđenim u nacionalnom zakonu nestalog lica, bilo pod uslovima predviđenim u zakonu Strane ugovornice čiji sud donosi odluku.

4. Odluka iz stava 2 imaće pravno dejstvo samo na teritoriji one Strane ugovornice čiji je sud doneo takvu odluku.

5. Na zahtev zainteresovanog lica sud koji je doneo odluku u smislu stava 2 će svoju odluku, po potrebi, povući ili izmeniti ako sud nadležan po stavu 1 donese meritornu odluku u istoj stvari.

Forma pravnog posla.

Član 32.

1. U pogledu forme pravnog posla primenjuju se zakoni države čiji se zakon primenjuje i na sam pravni posao. Ipak je dovoljno da je sačuvana forma po zakonu mesta gde je pravni posao preduzet.

2. Ukoliko se pravni posao odnosi na nepokretnosti, onda se ovaj obavlja u formi koju propisuje zakonodavstvo Strane ugovornice na čijoj se teritoriji nalazi nepokretnost.

Imovinske stvari.

Član 33.

U stvarima koje se tiču nepokretnosti, uključivo najam i zakup istih, primenjivaće se zakonodavstvo i nadležni su sudovi one Strane ugovornice na čijoj se teritoriji nalazi nepokretnost.

Član 34.

1. U pogledu obaveza koje proističu iz ugovora, izuzev obaveza nastalih u vezi sa nekretninama, primenjuje se zakonodavstvo Strane ugovornice na čijoj teritoriji je ugovor zaključen, osim ako se stranke nisu izričito saglasile da se

suje się inne prawo. Do rozpoznawania powyższych stosunków właściwy jest sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze zamieszkuje pozwany, chyba że umówiono się inaczej.

2. Dla zobowiązań powstałych z czynów niedozwolonych właściwe jest prawo i sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze nastąpił czyn. Poszkodowany może wnieść powództwo również do sądu Umawiającej się Strony, na której obszarze ma miejsce zamieszkania pozwany lub do sądu Umawiającej się Strony, na której obszarze znajduje się majątek pozwanego.

Sprawy spadkowe.

Artykuł 35.

1. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą dokonywać rozporządzeń ostatniej woli (dalej zwanych „testament”) w stosunku do mienia znajdującego się na obszarze drugiej Umawiającej się Strony.

2. Obywatele jednej Umawiającej się Strony mogą nabywać na obszarze drugiej Umawiającej się Strony prawa majątkowe w drodze dziedziczenia z mocy ustawy lub testamentu na tych samych warunkach i w tym samym zakresie jak obywatele tej Strony.

Artykuł 36.

Stosunki prawne w zakresie dziedziczenia podlegają prawu Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.

Artykuł 37.

Zdolność do sporządzenia lub odwołania testamentu oraz skutki prawne wad oświadczeń woli w testamencie ocenia się według prawa Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w czasie sporządzenia lub odwołania testamentu.

Artykuł 38.

Forma sporządzenia lub odwołania testamentu podlega prawu Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili jego sporządzenia lub odwołania. Wystarczy jednak zachowanie prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze testament został sporządzony lub odwołany.

Artykuł 39.

1. Jeżeli na obszarze jednej Umawiającej się Strony znajduje się spadek po obywatelu drugiej Umawiającej się Strony, sąd zastosuje na wniosek lub z urzędu niezbędne środki dla zabezpieczenia i zarządzania spadkiem.

2. Środki przewidziane w ustępie 1 sąd zastosuje zgodnie z prawem swego Państwa. Jednakże na prośbę sądu drugiej Umawiającej się Strony należy zastosować środki szczególne, jeżeli to nie jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa Strony wezwanej.

3. Jeżeli w miejscowości, gdzie znajduje się spadek, jest siedziba przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, środki wymienione w ustępie 1 stosuje się z jednoczesnym powiadomieniem o tym przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

4. W innych przypadkach należy niezwłocznie powiadomić przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny

przynajmniej drugo zakonodavstvo. Za raspravljanje odnosa iz ugovora nadležan je sud one Strane ugovornice u kojoj je mesto stanovanja tuženika, ukoliko nije drukčije ugovoreno.

2. Obaveze koje proističu iz protivpravnih radnji rešavaju se po zakonodavstvu i nadležni su sudovi one Strane ugovornice na čijoj teritoriji je učinjena radnja. Oštećení se može obratiti na sud Strane ugovornice u kojoj je mesto stanovanja tuženika, ili na sud Strane ugovornice na čijoj teritoriji tuženik ima imovinu.

Zaostavštine.

Član 35.

1. Državljeni jedne Strane ugovornice mogu, izjavom poslednje volje na slučaj smrti (u daljem tekstu testament), raspolagati svojom imovinom koja se nalazi na teritoriji druge Strane ugovornice.

2. Državljeni jedne Strane ugovornice mogu sticati u drugoj Strani ugovornici imovinska prava na osnovu zakonskog ili testamentalnog nasledjivanja pod istim uslovima i jednakom obimu kao i državljani te Strane ugovornice.

Član 36.

Nasledno-pravni odnosi odredjuju se po zakonodavstvu Strane ugovornice čiji je državljanim bio ostavilac u momentu smrti.

Član 37.

U pogledu sposobnosti za sastavljanje ili opozivanje testamenta, kao i u pogledu pravnih posledica nedostatka volje primenjuje se zakonodavstvo Strane ugovornice čiji je državljanim bio ostavilac u momentu sastavljanja odnosno opozivanja testamenta.

Član 38.

U pogledu forme u kojoj se sastavlja ili opoziva testament primenjuje se zakonodavstvo Strane ugovornice čiji je državljanim bio ostavilac u momentu sastavljanja odnosno opozivanja testamenta. Ipak je dovoljno ako su bili poštovani propisi zakonodavstva Strane ugovornice na čijoj je teritoriji testament bio sastavljen odnosno opozvan.

Član 39.

1. Ako se u jednoj Strani ugovornici nalazi zaostavština državljanina druge Strane ugovornice sud će preduzeti, na predlog ili po službenoj dužnosti, mere koje su potrebne za obezbedjenje i upravljanje zaostavštinom.

2. Sud će preduzeti mere navedene u stavu 1 po propisima svoje države. Medjutim, te mere sprovede se, po molbi suda druge Strane ugovornice, i u nekoj naročitoj formi ako ovo nije u suprotnosti sa osnovnim načelima zakonodavstva zamoljene Strane ugovornice.

3. Ako je u mestu gde se nalazi zaostavština sedište diplomatskog ili konzularnog predstavništva Strane ugovornice čiji je državljanim bio umrlí, onda se mere navedene u stavu 1 preduzimaju uz jednovremeno obaveštenje diplomatskog ili konzularnog predstavništva.

4. U ostalim slučajevima treba bez odlaganja izvestiti diplomatsko ili konzularno predstavništvo o svim merama

o środkach zastosowanych w celu zabezpieczenia i zarządzania spadkiem. Na wniosek przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego zarządzenia wydane w przedmiocie zastosowania tych środków można zmienić lub uchylić, jeżeli nie naruszy to praw osób trzecich.

Artykuł 40.

Otwarcia i ogłoszenia testamentu dokonuje sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze testament się znajduje. Jeżeli zgodnie z postanowieniami niniejszej Umowy nie jest właściwy sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze ogłoszono testament, wówczas uwierzytelniony odpis testamentu oraz protokołu o jego stanie i treści, a zależnie od okoliczności również protokół o jego ogłoszeniu, przekazuje się sądowi Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, właściwemu dla postępowania spadkowego; na prośbę sądu tej Strony można przekazać również oryginał testamentu.

Artykuł 41.

Uwierzytelniony odpis testamentu przechowywanego w sądzie Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, zostanie wydany na wniosek sądowi właściwemu do zabezpieczenia spadku.

Artykuł 42.

Do orzekania w sprawach nieruchomości spadkowych i rozstrzygania o spornych roszczeniach dotyczących spadku, zachowku lub zapisu w odniesieniu do nieruchomości właściwe są sądy Umawiającej się Strony, na której obszarze nieruchomość jest położona.

Artykuł 43.

1. Do orzekania w sprawach ruchomości spadkowych i rozstrzygania o spornych roszczeniach dotyczących spadku, zachowku lub zapisu w odniesieniu do ruchomości właściwe są sądy Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca w chwili śmierci.

2. Jeżeli jednak spadkodawca, będący obywatelem jednej Umawiającej się Strony, miał ostatnie miejsce zamieszkania na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, spadkobiercy, osoby uprawnione do zachowku lub zapisobiercy, zamieszkujący na obszarze tej Umawiającej się Strony, mogą w terminie przewidzianym w artykule 46 ustęp 1 złożyć wniosek o przeprowadzenie przez sąd tej Strony postępowania w sprawie ruchomości spadkowych, znajdujących się na obszarze tej Strony. Wniosek ten należy uwzględnić, jeżeli żaden z pozostałych spadkobierców, osób uprawnionych do zachowku lub zapisobierców nie zgłosi sprzeciwu w ciągu trzech miesięcy po upływie terminu przewidzianego w artykule 46 ustęp 1. Jeżeli nie zgłoszono takiego sprzeciwu, sądy tej Umawiającej się Strony są właściwe również do rozstrzygania o spornych roszczeniach dotyczących spadku.

3. W przypadkach, w których wykonanie orzeczenia wydanego przez sąd właściwy w myśl ustępu 1 nie jest możliwe, właściwy jest również sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze znajdują się ruchomości spadkowe.

4. Jeżeli na podstawie ustępu 2 w przedmiocie ruchomości spadkowych orzekać ma sąd Umawiającej się Strony, na której obszarze znajdują się te ruchomości, stosuje się materialne prawo spadkowe Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, i to zarówno w postępowaniu w sprawie ruchomości spadkowych, jak i przy rozstrzygnięciu o spornych roszczeniach dotyczących spadku.

koje su preduzete za obezbedjenje i upravljanje zaostavština. Na predlog diplomatskog ili konzularnog predstavništva ove se mere mogu izmeniti ili ukinuti bez štete po prava trećih lica.

Član 40.

Otvoranje i proglašenje testamenta vrši sud Strane ugovornice na čijoj se teritoriji nalazi testament. Overeni prepis testamenta i zapisnika o stanju i sadržini testamenta, a prema okolnostima i zapisnik o njegovom proglašenju, dostavljaju se sudu Strane ugovornice čiji je državljanin bio ostavilac, nadležnom za raspravu zaostavštine, ukoliko po odredbama ovog Ugovora nije nadležan sud Strane ugovornice u kojoj je testament proglašen. Pod istim uslovima na molbu suda Strane ugovornice čiji je državljanin bio ostavilac može se dostaviti i originalni testament.

Član 41.

Nadležni sud Strane ugovornice, čiji je državljanin bio ostavilac, koji ima na čuvanju testament dužan je da na zahtev nadležnog suda za obezbedjenje zaostavštine izda ovome overen prepis testamenta.

Član 42.

Za raspravljanje o nepokretnim stvarima iz zaostavštine i za rešavanje zahteva na nasledstvo, nužni deo ili legat koji se na te stvari odnose, nadležni su sudovi one Strane ugovornice na čijoj se teritoriji te stvari nalaze.

Član 43.

1. Za raspravljanje o pokretnim stvarima iz zaostavštine državljana Strana ugovornica, kao i za rešavanje spornih zahteva na nasledstvo, nužni deo ili legat koji se na te stvari odnose, nadležni su sudovi Strane ugovornice čiji je državljanin ostavilac.

2. Medjutim, ako je ostavilac, koji je bio državljanin jedne Strane ugovornice, imao poslednje prebivalište na teritoriji druge Strane ugovornice, mogu naslednici ili lica koja imaju pravo na nužni deo nasledja, koji stanuju na teritoriji te druge Strane ugovornice, zahtevati u roku iz člana 46 stav 1 da sud te Strane ugovornice sprovede raspravu pokretne zaostavštine koja se nalazi u istoj državi. Ovom zahtevu udovoljiće se ako tome ne prigovori koji naslednik, legatar ili lica koje ima pravo na nužni deo nasledja, u roku od tri meseca po isteku roka iz člana 46 stav 1. Ako nema prigovora sudovi te Strane ugovornice nadležni su i za rešavanje spornih zahteva na zaostavštinu.

3. Isto tako ne isključuje se nadležnost suda Strane ugovornice u kojoj se stvari nalaze u slučaju kad izvršenje koje je doneo sud nadležan po stavu 1 nije više moguće.

4. Ako u smislu stava 2 treba da o pokretnoj zaostavštini raspravlja sud Strane ugovornice u kojoj se ta zaostavština nalazi, primenjujuće se materijalne odredbe naslednog prava Strane ugovornice čiji je državljanin bio ostavilac i to kako kod rasprave zaostavštine tako i pri rešavanju spornih zahteva na zaostavštinu.

Artykuł 44.

Jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej, sądy Umawiających się Stron, na prośbę właściwych sądów Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, przekazują ruchomości spadkowe tej Stronie dla przeprowadzenia postępowania w myśl artykułu 43 ustęp 1.

Artykuł 45.

1. Na wniosek spadkobiercy, osoby uprawnionej do zachowku lub zapisobiercy, będącego obywatelem Umawiającej się Strony, na której obszarze znajduje się spadek lub przebywającego na obszarze tej Strony, sąd może zatrzymać spadek lub odpowiednią jego część, dopóki właściwy sąd Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca, nie rozstrzygnie prawomocnie o roszczeniach spadkobiercy, osoby uprawnionej do zachowku lub zapisobiercy.

2. Takie same środki może zastosować sąd również na wniosek wierzyciela spadkodawcy, będącego obywatelem Umawiającej się Strony, na której obszarze znajduje się spadek, lub przebywającego na jej obszarze, jeżeli wierzyciel ten zgłosi swoje roszczenia i w razie potrzeby spowoduje wszczęcie postępowania w sprawie ich stwierdzenia.

Artykuł 46.

1. Celem zgłoszenia roszczeń przez osoby wymienione w artykule 45 oraz przez pozostałych spadkobierców, osoby uprawnione do zachowku, zapisobierców i wierzycieli sąd wyznaczy termin od trzech do sześciu miesięcy, w którym roszczenia tych osób powinny być zgłoszone i w razie potrzeby wszczęte postępowanie o ich stwierdzenie. Jeżeli w powyższym terminie roszczenia te nie zostaną zgłoszone ani nie zostanie wszczęte postępowanie w sprawie ich stwierdzenia, nie można na podstawie postanowień artykułu 45 odmówić przekazania ruchomości spadkowych.

2. Uwierzytelniony odpis orzeczenia o wyznaczeniu terminu należy przesłać przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu Umawiającej się Strony, której obywatelem był spadkodawca.

Artykuł 47.

Każda Umawiająca się Strona zastrzega sobie, aby przed przekazaniem ruchomości spadkowych zostały uiszczone wszelkie podatki i opłaty obciążające spadek na podstawie jej prawa.

Artykuł 48.

Prawo Umawiającej się Strony, na której obszarze znajduje się mienie spadkowe, rozstrzyga, co należy uważać za mienie ruchome lub nieruchome.

Rozdział 5.

Uznawanie i wykonywanie orzeczeń i ugód sądowych w sprawach cywilnych.

Artykuł 49.

1. Umawiające się Strony uznają i wykonują na swoim obszarze następujące orzeczenia wydane na obszarze drugiej Umawiającej się Strony:

- a) prawomocne i wykonalne orzeczenia sądów w sprawach cywilnych oraz ugody zawarte przed sądami w takich sprawach, z wyjątkiem orzeczeń dotyczących upadłości lub układow sądowych zawartych w postępowaniu upadłościowym lub poza nim;

Član 44.

Sudovi Strana ugovornica predavaće radi sprovođenja rasprave zaostavštine u smislu člana 43 stav 1, na molbu nadležnih sudova Strane ugovornice čiji je državljanin bio ostavilac, pokretne stvari iz njegove zaostavštine, ukoliko odredbama ovog Ugovora nije drukčije određeno.

Član 45.

1. Na zahtev naslednika, legatara ili lica koja imaju pravo na nužni deo nasledja, koji su državljani Strane ugovornice u kojoj se nalazi zaostavština ili koji borave na njenoj teritoriji, može sud da zadrži zaostavštinu ili odgoditi deo iste, dok nadležni sud Strane ugovornice čiji je državljjanin bio ostavilac, pravosnažno ne odluči o zahtevu naslednika ili legatara ili lica koja imaju pravo na nužni deo nasledja.

2. Iste mere može sud preduzeti i na zahtev poverilaca ostavioca koji su državljani Strane ugovornice na čijoj teritoriji se nalazi zaostavština, ili koji na toj teritoriji borave, ako svoja potraživanja prijave i, po potrebi, pokrenu postupak za njihovo priznanje.

Član 46.

1. Radi stavljanja zahteva navedenih u članu 45 određuje sud oglasom rok od tri do šest meseci u kome se zahtevi gorepomenutih lica moraju prijaviti i, po potrebi, pokrenuti postupak za njihovo priznanje. Ako se ti zahtevi u ovom roku ne prijave, odnosno ako se ne pokrene postupak za njihovo priznanje, ne može se odbiti predaja pokretne zaostavštine pozivanjem na odredbe člana 45.

2. Overen prepis oglasa mora se poslati diplomatskom ili konzularnom predstavništvu Strane ugovornice čiji je državljjanin bio ostavilac.

Član 47.

Svaka Strana ugovornica pridržava sebi pravo da predaje pokretne zaostavštine naplati sve poreze i takse kojima podleže nasledje po njenom zakonodavstvu.

Član 48.

Koja se imovina ima smatrati pokretnom ili nepokretnom određuje se po zakonodavstvu Strane ugovornice u kojoj se ta imovina nalazi.

Glava 5.

Priznanje i izvršenje sudskih odluka i poravnanja u građanskim stvarima.

Član 49.

1. Strane ugovornice obavezuju se da će priznavati i izvršavati na svojoj teritoriji sledeće odluke donete na teritoriji druge Strane ugovornice:

- a) pravosnažne i izvršne sudske odluke, kao i poravnanja u građanskim stvarima, zaključenih pred sudovima, izuzev odluka o stečaju ili o sudskim nagodbama van stečaja,

- b) prawomocne i wykonalne orzeczenia sądów w sprawach karnych, dotyczące roszczeń majątkowych;
- c) prawomocne i wykonalne orzeczenia sądów polubownych (arbitraże i arbitrażne komisije) w sprawach majątkowych oraz zawarte przed nimi w takich sprawach ugody — jeżeli co najmniej jedna ze stron jest organizacją gospodarczą posiadającą osobowość prawną.
2. Przez sprawy cywilne rozumie się także sprawy handlowe, przez sądy zaś również sądy gospodarcze. W dalszych postanowieniach niniejszego rozdziału przez orzeczenia rozumie się orzeczenia wymienione w ustępie 1 oraz ugody wymienione w ustępie 1 punkty a) i c).

Artykuł 50.

1. Orzeczenia wymienione w artykule 49 ustęp 1 punkty a) i b) uznaje się i wykonuje pod warunkiem, że:
- a) według prawa — z uwzględnieniem postanowień niniejszej Umowy — Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie ma być uznane i wykonane, sąd tej Strony nie był wyłącznie właściwy do rozpoznania danej sprawy;
- b) orzeczenie jest prawomocne i wykonalne zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, na której obszarze zostało wydane;
- c) uznanie lub wykonanie orzeczenia nie będzie sprzeczne z porządkiem publicznym i podstawowymi zasadami prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie to ma być uznane lub wykonane;
- d) w razie wydania wyroku zaocznego strona, która nie brała udziału w postępowaniu i przegrała proces, była zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, na której obszarze wydano wyrok, prawidłowo i we właściwym czasie wezwana do uczestniczenia w sporze;
- e) w sporze między tymi samymi stronami i co do tego samego przedmiotu sąd powszechny lub polubowny Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie podlega uznaniu lub wykonaniu, nie wydał wcześniej prawomocnego orzeczenia.

2. Orzeczenie, przy którego wydaniu nie zastosowano prawa jednej z Umawiających się Stron, które należało zastosować, będzie uznane i wykonane tylko wówczas, jeżeli zastosowane prawo nie różni się co do istoty od prawa Umawiającej się Strony, której sąd ma uznać lub wykonać orzeczenie.

Artykuł 51.

Orzeczenia wymienione w artykule 49 ustęp 1 punkt c) (arbitrażne odwołanie) uznaje się i wykonuje na warunkach przewidzianych w artykule 50 oraz jeżeli:

- a) orzeczenie opiera się na pisemnym zapisie na sąd polubowny co do określonego sporu lub przyszłych sporów;
- b) orzeczenie wydał sąd przewidziany we wspomnianym zapisie na sąd polubowny;
- c) zapis na sąd polubowny co do określonego sporu lub przyszłych sporów jest ważny według prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie ma być wykonane. Przez prawo rozumie się również przepisy międzynarodowego prawa prywatnego.

- b) pravosnažne i izvršne odluke krivičnih sudova o imovinsko-pravnim zahtevima,
- c) pravosnažne i izvršne odluke izbranih sudova (arbitraže i arbitražne komisije) kao i pred njima sklopljenih poravnanja u sporovima po imovinskim stvarima u kojima je bar jedna od stranaka privredna organizacija koja je pravno lice.
2. Pod građanskim stvarima podrazumevaju se i trgovačke stvari, a pod sudovima i privredni sudovi.
Pod odlukama u daljem tekstu ove glave podrazumevaju se odluke iz stava 1, kao i poravnanja iz stava 1 tačka a) i c).

Član 50.

1. Odluke iz člana 49 stava 1 tačka a) i b) priznavaće se i izvršavaće se pod sledećim uslovima:
- a) ako stvar nije bila u isključivoj nadležnosti suda Strane ugovornice na čijoj teritoriji odluka treba da bude priznata po zakonu te Strane ugovornice uzimajući u obzir i odredbe ovog Ugovora;
- b) ako je sudska odluka pravosnažna i izvršna po zakonu Strane ugovornice u kojoj je doneta;
- c) ako se priznanje ili izvršenje sudske odluke ne protivi javnom poretku i osnovnim načelima zakonodavstva Strane ugovornice u kojoj odluka treba da se prizna ili izvrši;
- d) ako je u slučaju presude u odsustvu, stranka, koja nije učestvovala u postupku i protiv koje je donesena odluka, bila uredno i blagovremeno pozvana da učestvuje u postupku po zakonima Strane ugovornice u kojoj je odluka doneta;
- e) ako po istom sporu između istih stranaka na teritoriji Strane ugovornice u kojoj odluka treba da se izvrši nije ranije od nadležnog redovnog ili izbranog suda doneta pravosnažna odluka.

2. Podrazumeva se da će odluka suda kod čijeg donošenja nije primenjen zakon Strane ugovornice, koji je inače trebalo primeniti, biti priznata odnosno izvršena samo ako se ovaj zakon koji je primenjen ne razlikuje u suštini od zakona Strane ugovornice kod čijeg se suda traži priznanje odnosno izvršenje.

Član 51.

Odluke iz člana 49 stava 1 tačke c) (arbitražne odluke) priznavaće se i izvršiće se pod uslovima propisanim u članu 50, kao i pod sledećim uslovima:

- a) da je odluka zasnovana na pisemnom sporazumu o podvrgavanju izbranom sudu u pogledu određenog spora ili budućih sporova,
- b) da je odluku doneo sud koji je predviđen u pomenutom sporazumu o podvrgavanju izbranom sudu;
- c) da je sporazum o podvrgavanju izbranom sudu u pogledu određenog spora ili budućih sporova punovažan po zakonu Strane ugovornice u kojoj odluka treba da se izvrši. Pod zakonom podrazumevaju se i odredbe međunarodnog privatnog prava.

Artykuł 52.

Mimo spełnienia warunków przewidzianych w artykułach 50 i 51 orzeczenie sądu polubownego nie będzie wykonane, jeżeli:

- a) strona, przeciwko której ma być wykonane orzeczenie, nie miała możliwości uczestniczenia w postępowaniu wskutek popełnionych w nim uchybień;
- b) sąd przekroczył granice swojej właściwości określone w zapisie na sąd polubowny.

Artykuł 53.

1. Wniosek o wykonanie orzeczenia może być złożony przez stronę bądź bezpośrednio we właściwym sądzie, bądź za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

2. Wniosek może być złożony również w sądzie, który rozpoznawał sprawę w pierwszej instancji. Sąd ten przekazuje wniosek sądowi drugiej Umawiającej się Strony, właściwemu do wykonania orzeczenia.

3. Do wniosku o wykonanie należy dołączyć odpowiednio:

- a) uwierzytelniony odpis orzeczenia wraz z poświadczeniem prawomocności i wykonalności;
- b) dowód, że strona, która nie brała udziału w postępowaniu i przegrała proces, była, zgodnie z prawem Umawiającej się Strony, na której obszarze wydano wyrok, prawidłowo i we właściwym czasie wezwana do uczestniczenia w sporze;
- c) dowód, że sprawa należy do właściwości sądu polubownego — jeżeli żąda się wykonania orzeczenia takiego sądu;
- d) tłumaczenie orzeczenia oraz innych dokumentów, wymaganych zgodnie z postanowieniami niniejszego ustępu, na język Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie ma być wykonane. Tłumaczenie powinno być poświadczone przez tłumacza przysięgłego (sądowego) lub przez inny właściwy organ.

Artykuł 54.

1. Jeżeli Umowa niniejsza nie stanowi inaczej, do zezwolenia na wykonanie orzeczenia oraz do postępowania egzekucyjnego stosuje się prawo Umawiającej się Strony, na której obszarze orzeczenie ma być wykonane.

2. Sąd rozstrzygający o zezwoleniu na wykonanie ogranicza się do stwierdzenia, czy zostały spełnione warunki wynikające odpowiednio z postanowień artykułów 50—52. Nie narusza to uprawnień sądu do żądania od stron dodatkowych uzupełnień i wyjaśnień.

3. Jednakże dla udowodnienia, że roszczenie objęte orzeczeniem zostało już zaspokojone, dłużnik może podnosić przeciwko zezwoleniu na wykonanie tego orzeczenia oprócz zarzutów przewidzianych przez prawo Umawiającej się Strony, na której obszarze prowadzi się egzekucję, również zarzuty dopuszczalne według prawa Strony, której sąd wydał orzeczenie.

Artykuł 55.

1. Umawiające się Strony uznają na swoim obszarze orzeczenia sądowe dotyczące spraw z zakresu prawa osobowego (statusu personalnego) ich obywateli, wydane na ob-

Član 52.

Iako postoje uslovi predvidjeni u članovima 50 i 51, odluke izbranog suda se neće izvršiti:

- a) ako stranka prema kojoj odluka treba da se izvrši nije imala mogućnosti da u sporu učestvuje zbog nedostatka u postupku,
- b) ako je izbrani sud prekoračio granice svojih ovlašćenja predvidjenih u sporazumu o izbranom sudu.

Član 53.

1. Zahtev za izvršenje može biti podnet bilo od svake zainteresovane stranke neposredno nadležnom sudu, bilo diplomatskim ili konzularnim putem.

2. Zahtev za izvršenje može se podneti i preko suda koji je bio nadležan u toj stvari u prvom stepenu. Ovaj sud će u tom slučaju kao zamolni sud dostaviti zahtev za izvršenje nadležnom sudu.

3. Uz zahtev za izvršenje treba priložiti prema slučaju:

- a) overen prepis sudske odluke ili sudskog poravnanja sa potvrdom o pravosnažnosti i izvršnosti,
- b) uverenje da je stranka protiv koje je doneta odluka, a koja nije učestvovala u postupku, bila uredno i blagovremeno pozvana shodno zakonu Strana ugovornice u kojoj je odluka doneta,
- c) dokaz da je stvar podvrgnuta jurisdikciji izbranog suda ako se traži izvršenje odluke izbranog suda,
- d) prevod odluke na jezik Strane ugovornice u kojoj odluka treba da se izvrši i svih drugih isprava koje se zahtevaju u skladu sa gornjim. Prevod treba da bude overen ili od zakletog (sudskog) tumača, ili drugog nadležnog organa.

Član 54.

1. Ukoliko u ovom Ugovoru nije drukčije određeno, radi omogućenja izvršenja, i samo izvršenje, primenjujuće se odredbe koje su na snazi u Strani ugovornici na čijoj teritoriji odluka treba da se izvrši.

2. Da bi omogućile izvršenje odluka sudske vlasti će se ograničiti da ustanove postojanje uslova iz članova 50—52, zavisno od slučaja. Ako ti uslovi postoje narediće se izvršenje odluke. Ovim se ne uskraćuje pravo suda da traži od stranke naknadne dopune i obaveštenja.

3. U cilju da dokaže da nema mesta izvršenja zbog toga što je obavezu iz odluke već izvršio, izvršenik može protivu dozvole izvršenja izneti, pored prigovora po zakonu Strane ugovornice čiji sud sprovođi izvršenje, takodje i prigovore koje bi mogao podneti po zakonima Strane ugovornice čiji je sud presudu doneo.

Član 55.

1. Svaka Strana ugovornica priznaće na svojoj teritoriji sudske odluke donete na teritoriji druge Strane ugovornice koje se tiču ličnog stanja (statusa) njenih državljana pod

szarze drugiej Umawiającej się Strony, jeżeli spełnione będą warunki przewidziane w artykule 50 ustęp 1 punkty a), b), d) i e) oraz ustęp 2, orzeczenie zaś nie jest sprzeczne z przepisami stosowanymi przy orzekaniu o takich stosunkach prawnych na obszarze Umawiającej się Strony, która ma uznać orzeczenie.

2. Orzeczenia dotyczące spraw z zakresu prawa osobowego (statusu personalnego) obywateli państwa trzeciego uznaje się tylko wówczas, jeżeli orzeczenia takie są uznawane w ich państwie.

Artykuł 56.

1. Uznania orzeczeń w sprawach z zakresu prawa osobowego może domagać się każdy, kto jest tym prawnie zainteresowany.

2. Do uznania orzeczeń w sprawach z zakresu prawa osobowego stosuje się odpowiednio postanowienia artykułów 53 i 54 ustęp 1.

3. Prawomocne orzeczenia sądowe, wydane na obszarze jednej Umawiającej się Strony w zakresie prawa osobowego (statusu personalnego) jej obywateli, uznaje się na obszarze drugiej Umawiającej się Strony bez uprzedniego badania.

Artykuł 57.

1. Orzeczenia uznane na podstawie artykułu 55 posiadają taką samą moc prawną jak orzeczenia sądów własnych.

2. Na podstawie orzeczeń wymienionych w artykule 55 ustęp 1 dokonuje się wpisów w aktach stanu cywilnego na wniosek zainteresowanej osoby lub właściwego organu Umawiającej się Strony, na której obszarze wydano orzeczenie.

Artykuł 58.

Postanowienia artykułów 55—57 stosuje się również do orzeczeń, które stały się prawomocne przed wejściem w życie niniejszej Umowy.

CZĘŚĆ III

Dokumenty.

Wymiana i dostarczanie dokumentów stanu cywilnego.

Artykuł 59.

1. Każda Umawiająca się Strona przekazuje drugiej Umawiającej się Stronie bez opłat i kosztów odpisy zupełne akt stanu cywilnego obywateli tej Strony. Dokumenty te doręcza się przedstawicielstwu dyplomatycznemu lub urzędowi konsularnemu.

2. Odpisy aktów zgonu przesyła się niezwłocznie, inne zaś odpisy zbiorczo w końcu każdego kwartału.

Artykuł 60.

1. Obie Umawiające się Strony na wniosek przekazują sobie dla celów urzędowych odpisy zupełne akt stanu cywilnego bez opłat i kosztów.

2. Wnioski przesyła się do właściwych organów za pośrednictwem przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

uslovima predvidjenim u članu 50 stav 1 tačke a), b), d) i e) i stavu 2, kao i pod uslovima da nisu u suprotnosti sa odredbama koje se primenjuju za rešavanje takvih odnosa na njenoj sopstvenoj teritoriji.

2. Sudske odluke Strana ugovornica koje se odnose na lično stanje (status) državljana treće države, priznaće se na teritoriji druge Strane ugovornice samo ako se takve odluke priznaju i u državi čiji su oni državljani.

Član 56.

1. Priznanja sudskih odluka u statusnim stvarima može da zahteva svako lice koje je za to pravno zainteresovano.

2. Za priznanje odluka u statusnim stvarima shodno će se primenjivati odredbe člana 53 i člana 54 stava 1.

3. Pravosnažne sudske odluke Strana ugovornica koje se tiču ličnog stanja (statusa) sopstvenih državljana jedne Strane ugovornice priznaju se na teritoriji druge Strane ugovornice bez ikakvog preispitivanja.

Član 57.

1. Odluke priznate po članu 55 imaju isto pravno dejstvo kao i odluke domaćih sudova.

2. Na osnovu odluka iz člana 55 stav 1 Strane ugovornice vršice upise promena u registre ličnog stanja, na zahtev stranke ili na traženje nadležnog organa Strane ugovornice u kojoj je odluka doneta.

Član 58.

Odredbe članova 55—57 primenjivaće se na odluke koje su postale pravosnažne i pre stupanja na snagu ovog Ugovora.

DEO III

Isprave.

Razmena i dostavljanje isprava o ličnom stanju.

Član 59.

1. Svaka Strana ugovornica dostavljaće drugoj Strani ugovornici, bez taksa i troškova, isprave o ličnom stanju koje se odnose na državljane te Strane ugovornice. Isprave će se dostavljati diplomatskom ili konzularnom predstavništvu.

2. Izvodi iz matičnih knjiga umrlih dostavljajuće se odmah, a ostali izvodi skupno krajem svakog tromesečja.

Član 60.

1. Obe Strane ugovornice obavezuju se da će jedna drugoj dostavljati isprave o ličnom stanju bez takse i troškova, ako budu za to zamoljene u javnom interesu.

2. Ovakve molbe upućuju se diplomatskim ili konzularnim putem nadležnim državnim organima.

Uwierzytelnianie i moc dokumentów.

Artykuł 61.

1. Dokumenty publiczne, które na obszarze jednej z Umawiających się Stron zostały w przepisanej formie sporządzone lub wydane przez sąd albo inny organ państwowy w granicach jego właściwości i są opatrzone podpisem i pieczęcią urzędową, nie wymagają uwierzytelnienia do użycia przed sądami i innymi organami drugiej Umawiającej się Strony.

2. Postanowienie ustępu 1 stosuje się również do odpisów dokumentów publicznych, uwierzytelnionych przez sąd lub inny właściwy organ państwowy.

3. Dokumenty wydane lub uwierzytelnione przez organ jednej Umawiającej się Strony, które zgodnie z prawem tej Strony mają na jej obszarze moc dokumentów publicznych, posiadają również na obszarze drugiej Umawiającej się Strony moc dokumentów publicznych.

Artykuł 62.

Dokumenty prywatne, uwierzytelnione przez sąd lub inny właściwy organ jednej Umawiającej się Strony, nie wymagają dalszego uwierzytelnienia do użycia przed sądami i innymi organami drugiej Umawiającej się Strony.

CZĘŚĆ IV

Sprawy karne.

Rozdział 1.

Udzielanie pomocy prawnej i dokonywanie doręczeń.

Artykuł 63.

1. Sądy Umawiających się Stron, na wniosek udzielają sobie pomocy prawnej i dokonują doręczeń w sprawach karnych.

2. Pomoc prawna obejmuje w szczególności wykonywanie czynności dochodzenia i śledztwa, jak: przestuchiwanie podejrzanego, świadków i biegłych, oględziny, rewizja, odebranie rzeczy oraz przekazywanie akt i przedmiotów odnoszących się do określonego przestępstwa. Jednakże akta te i przedmioty zostaną przekazane tylko wówczas, jeżeli znajdują się w posiadaniu organów Strony wezwanej i jeżeli nie sprzeciwiają się temu szczególne przyczyny, należy je zwrócić niezwłocznie po wykorzystaniu.

Artykuł 64.

Nie udziela się pomocy prawnej ani nie dokonuje się doręczeń, jeżeli czyn będący przedmiotem postępowania karnego nie jest sądownie karalny na podstawie prawa strony wezwanej. Nie udziela się również pomocy prawnej ani nie dokonuje doręczeń, jeżeli chodzi o tego rodzaju przestępstwa, za które wydanie nie jest dopuszczalne. Za przestępstwa takie nie uważa się czynów, które w myśl artykułu 74 ustęp 1 nie mogą być podstawą wydania.

Artykuł 65.

Udzielenia pomocy prawnej i doręczenia można odmówić, jeżeli:

a) Strona wezwana uważa, że zagrażałoby to jej suwerenności lub bezpieczeństwu;

Overavanje i važnost isprava.

Član 61.

1. Javne isprave koje je sastavio ili izdao sud, ili drugi državni organ, u propisanoj formi i u granicama svoje nadležnosti u jednoj Strani ugovornici, ako su snabdevene službenim potpisom i pečatom, nije potrebno overavati radi upotrebe pred sudovima i drugim državnim organima druge Strane ugovornice.

2. Odredbe stava 1 odnose se i na prepise javnih isprava koje je overio sud ili drugi nadležni državni organ.

3. Isprave izdate ili overene od organa jedne Strane ugovornice, koje po propisima te Strane ugovornice imaju snagu javne isprave na njenoj teritoriji, smatraće se takvim i na teritoriji druge Strane ugovornice.

Član 62.

Za privatne isprave koje je overio sud ili drugi nadležni državni organ jedne Strane ugovornice, nije potrebna dalja overa za njihovu upotrebu pred sudovima i drugim državnim organima druge Strane ugovornice.

DEO IV

Krivične stvari.

Glava 1.

Pravna pomoć i dostavljanje.

Član 63.

1. Sudovi Strana ugovornica ukazivaće medjusobno po zamolnicama pravnu pomoć i dostavljanje u krivičnim stvarima.

2. Pravna pomoć obuhvata naročito izvršenje izvidjajnih i istražnih radnji, kao što su ispitivanje okrivljenog, saslušavanje svedoka i veštaka, uvidjaj, pretres, oduzimanje predmeta i predavanje akata i predmeta koji se odnose na odredjeni krivični postupak. Medjutim, ovi akti i predmeti predavaće se samo ako se nalaze na čuvanju kod organa zamoljene Strane ugovornice i ako se tome ne protive posebni razlozi; njih treba vratiti što je moguće pre.

Član 64.

Pravna pomoć neće se ukazivati niti će se vršiti dostavljanje ako delo, koje je predmet krivičnog postupka, prema zakonima zamoljene Strane ugovornice nije sudski kažnjivo. Isto tako neće se ukazivati pravna pomoć i dostavljanje ako se radi o takvoj vrsti krivičnih dela za koja nije dopušteno izdavanje krivaca. Takvim se ne smatraju krivična dela koja su odredbom člana 74 stav 1 izuzeta od izdavanja.

Član 65.

Pružanje pravne pomoći i dostavljanje može se odbiti:

a) ako zamoljena Strana ugovornica smatra da se time ugrožavaju njena suverena prava ili njena sigurnost;

b) podejrzany lub oskarżony jest obywatelem Strony wezwanej i nie przebywa na obszarze Strony wzywającej.

Artykuł 66.

1. Osoba, bez względu na jej obywatelstwo, która przyjdzie na obszarze jednej Umawiającej się Strony wezwanie w określonej sprawie karnej lub cywilnej i stawia się dobrowolnie przed sądem drugiej Umawiającej się Strony jako świadek lub biegły, nie może być tam ścigana ani pozbawiona wolności z powodu wcześniej popełnionego przestępstwa lub wydanego wyroku bądź też jako współodpowiedzialna za przestępstwo będące przedmiotem postępowania, w którym osoba ta ma być przesłuchana jako świadek lub biegły. Przez przestępstwa rozumie się także czyny przestępne, z powodu których prowadziły postępowanie właściwe organy administracyjne, a przez wyroki również orzeczenia wydane w takim postępowaniu.

2. Jednakże osoba wymieniona w ustępie 1 traci tę ochronę, jeżeli nie opuści obszaru Umawiającej się Strony, przed której sądem stawiała się, w ciągu pięciu dni od czasu gdy sąd ten zawiadomił ją, że obecność jej stała się zbędna, i jeżeli miała rzeczywistą możliwość opuszczenia obszaru Strony wzywającej.

3. We wniosku o doręczenie wezwania wymienia się sumę, jaka będzie wypłacona na pokrycie kosztów podróży i pobytu. Sąd Umawiającej się Strony, od którego pochodzi wniosek, wypłaci na żądanie osoby wezwanej zaliczkę na częściowe pokrycie kosztów podróży i pobytu.

4. Świadkom przysługuje zwrot utraconego zarobku, biogłym zaś ponadto wynagrodzenie za wydanie opinii.

Artykuł 67.

1. W przypadku gdy zachodzi konieczność bezpośredniego przesłuchania przez sąd jednej Umawiającej się Strony w charakterze biegłego lub świadka osoby pozbawionej wolności na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, można wystąpić z wnioskiem o czasowe wydanie tej osoby.

2. Wniosek zostanie wykonany, jeżeli wydanie nie będzie sprzeczne z postanowieniami artykułu 65 pkt a) i jeżeli osoba, której wydanie dotyczy, wyrazi na nie zgodę. Osoba wydana czasowo powinna być odesłana niezwłocznie po dokonaniu czynności, dla których nastąpiło wydanie. Osoba ta korzysta z ochrony przewidzianej w artykule 66 ustęp 1.

3. Na warunkach przewidzianych w niniejszym artykule można wyrazić zgodę na tranzyt osoby zatrzymanej w trzecim państwie przez obszar jednej z Umawiających się Stron celem przesłuchania na obszarze drugiej Umawiającej się Strony.

Artykuł 68.

1. Na wniosek jednej Umawiającej się Strony druga Umawiająca się Strona zwróci, również w przypadkach, gdy wydanie przestępcy jest niedopuszczalne, przedmioty odebrane od sprawcy przestępstwa na obszarze Strony wezwanej lub też przedmioty uzyskane przez niego jako ich równoważność. Prawa osób trzecich do przedmiotów podlegających wydaniu pozostają nienaruszone i ocenia się je według prawa Umawiającej się Strony, na której obszarze przedmioty te się znajdują.

2. Strona wezwana może czasowo zatrzymać przedmioty wymienione w ustępie 1, jeżeli są one niezbędne dla przeprowadzenia na jej obszarze postępowania karnego.

b) ako je okrivljeni državljani zamoljene Strane ugovornice i ne nalazi se na teritoriji Strane ugovornice od koje potiče zamolnica.

Član 66.

1. Ako neko lice, ma čijeg državljanstva ono bilo, primi na teritoriji jedne Strane ugovornice poziv u nekoj krivičnoj ili građanskoj stvari i na ovaj se pojavi dobrovoljno pred sudom druge Strane ugovornice kao svedok ili veštak, ne sme se tamo goniti ili lišiti slobode zbog ranijih krivičnih dela ili osuda, ili kao saokrivljeni u krivičnom delu koje je predmet postupka u kojem se to lice saslušaava kao svedok ili veštak. Sa krivičnim delima i osudama izjednačuju se kažnjive radnje i rešenja o kažnjavanju zbog kojih vode postupak upravni organi odnosno koje su ovi doneli.

2. Medjutim, lice navedeno u stavu 1 gubi ovo pravo ako ne napusti teritoriju Strane ugovornice pred čijim se sudom pojavilo u roku od pet dana pošto mu je sud saopštio da je slobodno i ako je pri tome imalo stvarne mogućnosti da napusti teritoriju te Strane ugovornice.

3. U zamolnici za dostavljanje poziva treba navesti iznos koji će se isplatiti za pokriće troškova putovanja i boravka. Sud Strane ugovornice od koga potiče zamolnica daje pozvanom licu, na njegovo traženje, predujam za pokriće troškova putovanja i boravka.

4. Svedoci imaju pravo na naknadu za izgublenu zaradu, a veštaci pored toga i pravo na naknadu za veštačenje.

Član 67.

1. Kad je neophodno potrebno da sud jedne Strane ugovornice neposredno sasluša kao veštaka ili svedoka lice koje je lišeno slobode na teritoriji druge Strane ugovornice, može se tražiti njegova privremena predaja.

2. Ovoj molbi udovoljiće se ako takvo lice na to pristaje i ako se tome ne protive razlozi iz člana 65 tačka a). Lice privremeno izdato biće neodložno vraćeno posle obavljanja radnje radi koje je došlo do izdavanja. To lice će se koristiti povlasticama iz člana 66 stav 1.

3. Pod uslovima predviđenim ovim članom može se dozvoliti i tranzyt lica pritvorenog u trećoj državi preko teritorije jedne Strane ugovornice radi saslušanja u drugoj Strani ugovornici.

Član 68.

1. Na zahtev jedne Strane ugovornice druga Strana ugovornica će i u slučajevima kada nije dopušteno izdavanje vratiti stvari koje su u izvršenju krivičnog dela sa teritorije Strane ugovornice koja zahtev postavlja odnete od izvršioca na teritoriju zamoljene Strane ugovornice, ili stvari koje je izvršilac dobio u zamenu za pomenute stvari. Prava trećih lica u pogledu gornjih predmeta ostaju nepovrediva i procenjuju se po zakonodavstvu Strane ugovornice u kojoj se ove stvari nalaze.

2. Zamoljena Strana ugovornica može privremeno zadržati stvari iz stava 1 ako je to neophodno u krivičnom postupku koji se vodi na njenoj teritoriji.

Artykuł 69.

Do wniosków o udzielenie pomocy prawnej i doręczenie w sprawach karnych stosuje się odpowiednio postanowienia artykułu 12 ustęp 2 oraz artykułów 13—18.

Rozdział 2.

Zawiadamianie o przestępstwach i skazaniach.

Artykuł 70.

1. Umawiające się Strony udzielają sobie informacji o czynach przestępnych dokonanych na ich obszarze przez obywateli drugiej Strony, jeżeli po dokonaniu przestępstwa znaleźli się na obszarze swego Państwa.

2. Wraz z informacjami wymienionymi w ustępie 1 przekazuje się wszystkie posiadane środki dowodowe.

3. Strona, której obywatelem jest sprawca przestępstwa, zawiadamia drugą Umawiającą się Stronę, czy przeciwko sprawcy zostało wszczęte postępowanie karne i jakie są jego wyniki.

Artykuł 71.

Właściwe centralne organy Umawiających się Stron:

- a) co trzy miesiące przesyłają sobie odpisy kart karnych z rejestru skazanych, dotyczących skazań prawomocnymi wyrokami obywateli drugiej Umawiającej się Strony;
- b) udzielają sobie informacji o późniejszych orzeczeniach, podlegających wpisaniu do rejestru skazanych, które dotyczą tychże wyroków;
- c) na prośbę, w poszczególnych przypadkach, przesyłają sobie odpisy sentencji orzeczeń wymienionych w punktach a) i b).

Artykuł 72.

Umawiające się Strony na prośbę udzielają sobie w trybie przewidzianym w artykule 71 informacji o wpisach do rejestru skazanych:

- a) dotyczących obywateli Strony wzywającej;
- b) dotyczących innych osób, jeżeli przeciwko nim toczy się na obszarze Strony wzywającej postępowanie karne. Strona wezwana może odmówić udzielenia informacji, jeżeli osoba, której informacja ma dotyczyć, jest jej obywatelem.

Rozdział 3.

Wydawanie i tranzyt osób ściganych lub skazanych.

Warunki wydania.

Artykuł 73.

Umawiające się Strony wydają sobie, stosownie do postanowień niniejszej Umowy, osoby, przeciwko którym na obszarze Strony wzywającej prowadzi się postępowanie karne albo w stosunku do których ma być wykonana kara na podstawie prawomocnego wyroku wydane w wyniku takiego postępowania na obszarze Strony wzywającej.

Član 69.

Na pružanje pravne pomoći i dostavljanje u krivičnim stvarima primenjuju se shodno odredbe člana 12 stav 2 i članova 13—18.

Glava 2.

Obaveštavanje o krivičnim delima i kaznama.

Član 70.

1. Strane ugovornice obavezuju se da će se uzajamno obaveštavati o krivičnim delima izvršenim na teritoriji jedne od njih od strane državljana druge Strane ugovornice, a koji se po izvršenom delu nadju na teritoriji svoje države.

2. Zajedno sa obaveštenjem iz stava 1 predavaće se i sva poznata dokazna sredstva o izvršenom krivičnom delu.

3. Strana ugovornica čiji je državljanin učinilac obaveštice drugu Stranu ugovornicu da li je vodjen postupak protiv učinioca, kao i o rezultatu toga postupka.

Član 71.

Nadležni centralni organi Strana ugovornica:

- a) dostavljajući uzajamno svakog tromesečja prepise kaznenih listova o pravosnažnim presudama koje se odnose na državljanu druge Strane ugovornice,
- b) obaveštavajući se o docnijim odlukama koje se odnose na takve presude i unose se u kazneni registar,
- c) dostavljajući uzajamno po molbi u pojedinačnim slučajevima izvode iz presuda navedenih u tačkama a) i b).

Član 72.

Na način predviđen u članu 71 Strane ugovornice dajuće uzajamno po molbi obaveštenja o upisima u kazneni registar:

- a) koja se odnose na državljanu Strane ugovornice koja moli takva obaveštenja,
- b) koja se odnose na druga lica ako se protiv ovih u Strani ugovornici, koja moli obaveštenja, vodi krivični postupak. Zamoljena Strana ugovornica može odbiti davanje obaveštenja ako je lice za koje se traži obaveštenje njen državljanin.

Glava 3.

Izdavanje i tranzitanje okrivljenih i osuđenih lica.

Uslovi za izdavanje.

Član 73.

Strane ugovornice obavezuju se da će, pod uslovima iz ovog Ugovora, uzajamno izdavati lica protiv kojih se vodi krivični postupak ili protiv kojih je u takvom postupku pravosnažno izrečena kazna u Strani ugovornici koja postavlja zahtev za izdavanje.

Artykuł 74.

1. Wydanie następuje z powodu czynu przestępnego, za który według prawa obu Umawiających się Stron może być orzeczona kara pozbawienia wolności na okres dwóch lat lub kara surowsza.

2. Jako uzasadnienie wniosku o wydanie wystarcza orzeczenie właściwego sądu, na mocy którego zastosowano areszt, wszczęto postępowanie, sporządzono akt oskarżenia, rozpisano listy gonicze lub podjęto inne środki podobnego rodzaju. Orzeczenie to powinno zawierać opis czynu przestępnego, z powodu którego żąda się wydania, a także stan faktyczny, czas i miejsce dokonania tego czynu oraz prawną kwalifikację przestępstwa.

Artykuł 75.

Pod warunkiem wymienionym w artykule 74 ustęp 1 Strona wezwana zezwoli również na wydanie osoby skazanej prawomocnym wyrokiem sądu Strony wzywającej na karę pozbawienia wolności na okres co najmniej sześciu miesięcy. Odpis sentencji prawomocnego wyroku jest dowodem uzasadniającym wniosek o wydanie bez względu na to, czy wyrok został wydany w obecności osoby, której dotyczy, czy też zaocznie.

Artykuł 76.

Strona wezwana może odmówić wydania, jeżeli:

- a) przestępstwo, z powodu którego żąda się wydania, zostało dokonane na obszarze Strony wezwanej;
- b) żąda się wydania z powodu przestępstwa dokonanego na obszarze państwa trzeciego, a postępowanie zostało już tam prawomocnie zakończone.

Artykuł 77.

Wniosku o wydanie nie uwzględnia się, jeżeli:

- a) osoba, której wydania się żąda, jest obywatelem Strony wezwanej;
- b) osoba, której wydania się żąda, została już prawomocnie skazana za to samo przestępstwo przez Sąd Strony wezwanej. Jednakże na wydanie można zezwolić, jeżeli na podstawie prawa Strony wezwanej istnieją warunki do wznowienia postępowania z powodu tego przestępstwa;
- c) ściganie lub wykonanie kary uległo przedawnieniu na podstawie prawa którejkolwiek z Umawiających się Stron;
- d) nie złożono wniosku lub skargi o ściganie karne w przypadkach, gdy, zgodnie z prawem którejkolwiek ze Stron, uzależnione jest od tego wszczęcie postępowania.

Artykuł 78.

Strona wezwana nie nada obywatelstwa osobie, której wydania żąda druga Umawiająca się Strona lub odroczy rozpatrzenie sprawy nadania obywatelstwa do rozstrzygnięcia wniosku o wydanie, zwłaszcza jeżeli Strona wzywająca oświadczy, że wniosek o nadanie obywatelstwa złożono celem uniknięcia wydania.

Član 74.

1. Izdavanju ima mesta za krivično delo za koje se po zakonima obe Strane ugovornice može izreći kazna lišenja slobode u trajanju od dve godine ili teža kazna.

2. Za dokaz osnovanosti zahteva za izdavanje u ovakvim slučajevima dovoljan je akt nadležnog suda kojim se određuje pritvor ili istražni zatvor, otvara istraga, podiže optužnica, raspisuje poternica ili drugi akt istog dejstva. U takvom aktu treba da su označeni opis dela zbog koga se izdavanje traži i činjenično stanje, vreme i mesto izvršenja dela i pravna kvalifikacija dela.

Član 75.

Pod uslovima iz člana 74 stav 1 zamoljena Strana ugovornica će takodje odobriti izdavanje lica koje je pravosnažnom presudom suda Strane ugovornice koja moli osudjeno na kaznu lišenja slobode najmanje šest meseci. Izvod pravosnažne sudske presude je dokaz o osnovanosti zahteva za izdavanje, bilo da je presuda izrečena u prisustvu ili odsustvu lica na koje se odnosi.

Član 76.

Zamoljena Strana ugovornica može odbiti izdavanje:

- a) ako je krivično delo zbog koga se traži izdavanje izvršeno na njenoj teritoriji,
- b) ako se izdavanje traži zbog krivičnog dela izvršenog na teritoriji treće države, a delo je već presudjeno u toj državi.

Član 77.

Zahtev za izdavanje odbiće se u sledećim slučajevima:

- a) ako je lice čije se izdavanje traži državljanin zamoljene Strane ugovornice,
- b) ako je protiv lica čije se izdavanje traži za isto delo izrečena pravosnažna presuda od suda zamoljene Strane ugovornice. Medjutim, izdavanje će se odobriti ako se po zakonu zamoljene Strane ugovornice stiču uslovi za ponavljanje postupka za to delo,
- c) ako je po zakonu bilo koje Strane ugovornice nastupila zastarelost krivičnog gonjenja ili izvršenja kazne,
- d) ako nije stavljen predlog odnosno podignuta tužba za krivično gonjenje, u slučajevima kad je po zakonu bilo koje Strane ugovornice, pokretanje krivičnog postupka uslovljeno stavljanjem predloga odnosno podnošenjem tužbe.

Član 78.

Svaka od Strana ugovornica se obavezuje da neće davati državljanstvo licima čije izdavanje traži druga Strana ugovornica, odnosno da će sačekati sa odlučivanjem po molbi za davanje državljanstva do odluke po zahtevu za izdavanje, naročito ako Strana ugovornica, koja postavlja zahtev za izdavanje, ukaže da je državljanstvo traženo radi izbegavanja izdavanja.

Artykuł 79.

Jeżeli z wnioskiem o wydanie wystąpi kilka państw z powodu tego samego lub różnych przestępstw, Strona wezwana rozstrzygnie, czyj wniosek uwzględni.

Artykuł 80.

Całkowitą bądź częściową odmowę uwzględnienia wniosku o wydanie lub odroczenie załatwienia wniosku należy uzasadnić.

Postępowanie o wydanie.

Artykuł 81.

1. Wniosek o wydanie przesyła się drogą dyplomatyczną. W tym samym trybie Umawiające się Strony porozumiewają się we wszystkich innych sprawach dotyczących wydania.

2. Do wniosku o wydanie, oprócz dowodów przewidzianych w artykule 74 ustęp 2 oraz w artykule 75, należy dołączyć:

- a) dowody lub dane dotyczące obywatelstwa osoby, której wydania się żąda;
- b) dane i środki pozwalające stwierdzić tożsamość osoby, której wydania się żąda, a w miarę możliwości także inne dane umożliwiające szybkie odszukanie tej osoby, jeżeli nie została ona jeszcze zidentyfikowana na obszarze Strony wezwanej;
- c) tekst przepisów karnych dotyczących przestępstwa, z powodu którego żąda się wydania, obowiązujących zarówno na obszarze Strony wzywającej, jak i państwa, gdzie popełniono przestępstwo.

3. Jeżeli wniosek o wydanie opiera się na postanowieniu artykułu 75, należy do niego dołączyć odpis sentencji prawomocnego wyroku.

4. Do wniosku i załączników dołącza się tłumaczenie na język Strony wezwanej poświadczone w sposób określony w artykule 53 ustęp 3 punkt d). Załączniki przekazuje się w oryginale lub w uwierzytelnionym odpisie.

5. Prawidłowość formy załączników ocenia się według prawa Strony wzywającej.

Artykuł 82.

1. Jeżeli spełnione są warunki wydania, wynikające z postanowień niniejszej Umowy, Strona wezwana powinna natychmiast po otrzymaniu wniosku przedsięwziąć niezbędne środki zmierzające do wykonania wniosku, a w szczególności do odszukania osoby, której wydania się żąda, oraz w razie potrzeby zarządzić niezwłoczne jej aresztowanie.

2. W przypadku gdy na podstawie dokumentów załączonych do wniosku o wydanie nie można stwierdzić, czy warunki niezbędne do zezwolenia na wydanie zostały spełnione, wówczas Strona wezwana może zażądać od Strony wzywającej dostarczenia w określonym terminie uzupełniających danych i wyjaśnień. Termin ten może zostać przedłużony na wniosek Strony wzywającej.

3. Postępowanie o wydanie ulegnie zawieszeniu, a osoba, której wydania żądano, zostanie zwolniona, jeżeli w określonym terminie Strona wzywająca nie zadośćuczyni żądaniom Strony wezwanej. Postępowanie o wydanie zostanie jednak podjęte po spełnieniu żądania Strony wezwanej.

Član 79.

Ako izdavanje jednog lica traži više država zbog istog ili raznih krivičnih dela, zamoljena Strana ugovornica odlučuje kome će se zahtevu udovoljiti.

Član 80.

Potpuno ili delimično odbijanje zahteva za izdavanje ili odlaganje njegovog izvršenja treba obrazložiti.

Postupak za izdavanje.

Član 81.

1. Zahtev za izdavanje podnosi se diplomatskim putem. Na isti način Strane ugovornice saobraćaće uzajamno po svim pitanjima u vezi sa izdavanjem.

2. Uz zahtev za izdavanje, pored dokaza iz člana 74 stav 2 i člana 75, treba priložiti:

- a) dokaze ili podatke o državljanstvu traženog lica,
- b) podatke i sredstva za utvrđivanje identiteta traženog lica, a po mogućnosti i druge podatke za njegov brzi pronalazak, ako ono već nije identifikovano u zamoljenoj Strani ugovornici,
- c) tekst krivičnog zakona koji se odnosi na krivično delo zbog koga se izdavanje traži kako Strane ugovornice koja postavlja zahtev za izdavanje, tako i države u kojoj je delo izvršeno.

3. Ako se traži izdavanje po članu 75 mora se priložiti i izvod iz pravosnažne presude.

4. Zahtev i svi prilozi moraju biti prevedeni na jezik zamoljene Strane ugovornice i prevodi overeni u smislu člana 53 stav 3 tačka d). Svi prilozi se dostavljaju u originalu ili u overenom prepisu.

5. Valjanost forme svih priloga ceni se po zakonu Strane ugovornice koja postavlja zahtev.

Član 82.

1. Ako su ispunjeni uslovi za izdavanje prema ovom Ugovoru, zamoljena Strana ugovornica je obavezna da odmah po prijemu zahteva za izdavanje preduzme sve mere za izvršenje zahteva a naročito za pronalazak traženog lica, a ako je potrebno narediće se i njegovo pritvaranje.

2. Ali, ako se iz dokumenata priloženih uz zahtev za izdavanje ne može utvrditi da su ispunjeni svi uslovi potrebni za odobrenje izdavanja, zamoljena Strana ugovornica zatražiće od Strane ugovornice koja zahtev postavlja da joj u utvrdjenom roku dostavi dopunske podatke i obaveštenja. Ovaj se rok može produžiti na traženje Strane ugovornice koja zahtev postavlja.

3. Ako u odredjenom roku ne bude postupljeno po traženju zamoljene Strane ugovornice, postupak za izdavanje će se obustaviti, a traženo lice biće oslobodjeno. Ipak postupak za izdavanje biće nastavljen kad se naknadno udovolji traženju zamoljene Strane ugovornice.

Artykuł 83.

1. Na bezpośredni wniosek właściwego sądu jednej z Umawiających się Stron, przekazany pocztą lub telegraficznie, Strona wezwana, zgodnie ze swym prawem, zarządzi zastosowanie wobec osoby, której wydania zażądano, tymczasowych środków zapobiegających włącznie z aresztowaniem, jeżeli we wniosku będzie wskazane, że istnieje jeden z dokumentów wymaganych w myśl artykułu 74 ustęp 2 i artykułu 75, oraz będzie wymieniony organ, od którego ten dokument pochodzi, jak również numer i data tego dokumentu.

2. Wniosek o wydanie przewidziany w ustępie 1 potwierdza się drogą dyplomatyczną.

3. O zastosowaniu aresztu tymczasowego lub innych środków zapobiegających, jak również o przyczynach niewykonania wniosku, powiadamia się niezwłocznie Stronę wzywającą.

4. Właściwe sądy jednej Umawiającej się Strony mogą nawet bez wniosku przewidzianego w ustępie 1 aresztować osobę przebywającą na obszarze tej Strony po uzyskaniu wiadomości, że zostało popełnione przestępstwo na obszarze drugiej Umawiającej się Strony, za które w myśl niniejszej Umowy wydanie jest dopuszczalne. O aresztowaniu zawiadamia się niezwłocznie drugą Umawiającą się Stronę.

5. Postępowanie o wydanie zawieszają się, jeżeli w terminie określonym przez właściwy sąd Strony wezwanej nie będzie nadesłany wniosek o wydanie. Na uzasadnione żądanie Strony wzywającej termin ten może być przedłużony.

Artykuł 84.

1. Strona wezwana wyda orzeczenie w sprawie wniosku o wydanie również wówczas, jeżeli przeciwko osobie, której wydania żąda się, na obszarze Strony wezwanej toczy się postępowanie karne lub jeżeli osoba ta została skazana za inne przestępstwo. Jeżeli wniosek o wydanie zostanie uwzględniony, wydanie odracza się do czasu odbycia przez tę osobę kary lub zakończenia postępowania w inny sposób.

2. W przypadku określonym w ustępie 1 można osobę, której wydania się żąda, wydać tymczasowo Stronie wzywającej celem przeprowadzenia postępowania, jednakże Strona wzywająca odeśle tę osobę Stronie wezwanej najpóźniej po wydaniu wyroku w sprawie, dla której ją tymczasowo wydano, a w każdym razie nie później niż przed upływem trzech miesięcy od dnia przekazania.

Artykuł 85.

1. Zawiadamiając Stronę wzywającą o zezwoleniu na wydanie, Strona wezwana jednocześnie poda czas i miejsce, gdzie nastąpi przekazanie.

2. Strona wzywająca, z wyjątkiem wypadku siły wyższej, powinna w określonym miejscu przejąć osobę podlegającą wydaniu najpóźniej w ciągu trzech dni od wyznaczonej daty. W przeciwnym przypadku osoba ta zostanie zwolniona.

Artykuł 86.

1. Wydanej osoby nie można ścigać ani nie można w stosunku do niej wykonać kary za przestępstwo popełnione przed wydaniem, jeżeli nie było ono podstawą wydania, ani też nie można jej z powodu tego przestępstwa wydać państwu trzeciemu w celu przeprowadzenia postępowania karnego lub dla odbycia kary, jeżeli nie uzyska się w tej spr-

Član 83.

1. Na neposredni zahtev nadležnog suda jedne Strane ugovornice koji je upućen pismeno ili telegrafski, zamoljena Strana ugovornica će, saglasno njenim zakonima, preduzeti privremeno protiv lica čije se izdavanje traži mere obezbeđenja, uključujući i pritvaranje, ako se u tom zahtevu označi postojanje jednog od dokumenata iz člana 74 stav 2 i člana 75, kao i organ od koga taj dokument potiče i broj i datum toga dokumenta.

2. Zahtev iz stava 1 treba da bude potvrđen diplomatskim putem.

3. Strana ugovornica koja postavlja zahtev za izdavanje biće bez odlaganja obavještena o privremenom pritvaranju ili o drugim privremenim merama obezbeđenja odnosno o razlozima zbog kojih se njen zahtev nije mogao izvršiti.

4. Nadležni sudovi Strana ugovornica mogu i bez zahteva iz stava 1 pritvoriti lice koje se nalazi na njihovoj teritoriji, ako doznaju da je ono na teritoriji druge Strane ugovornice izvršilo krivično delo za koje se po ovom Ugovoru dopušta izdavanje. Druga Strana ugovornica biće o tome bez odlaganja obavještena.

5. Postupak za izdavanje obustavlja se ako u roku koji odredi nadležni sud zamoljene Strane ugovornice ne bude dostavljen zahtev za izdavanje. Na obrazloženju zahtev Strane ugovornice od koje potiče zahtev za izdavanje ovaj se rok može produžiti.

Član 84.

1. Zamoljena Strana ugovornica će doneti odluku po zahtevu za izdavanje i u slučaju ako se protiv lica, čije se izdavanje traži, u zamoljenoj Strani ugovornici vodi krivični postupak ili je ono osudjeno zbog nekog drugog krivičnog dela. Ako zahtev bude uvažen predaju će se odložiti dok takvo lice izdrži kaznu ili postupak bude na drugi način obustavljen.

2. I u slučaju iz stava 1 može se traženo lice privremeno predati Strani ugovornici koja zahteva izdavanje radi sprovođenja postupka, ali će ta Strana ugovornica vratiti izdato lice zamoljenoj Strani ugovornici najkasnije kad bude donesena sudska presuda u predmetu zbog koga je privremeno izdato, a u svakom slučaju najdalje tri meseca od dana predaje.

Član 85.

1. Izveštavajući Stranu ugovornicu koja je postavila zahtev za izdavanje o odobrenom izdavanju, zamoljena Strana ugovornica će jednovremeno saopštiti vreme i mesto gde će se izvršiti predaja.

2. Strana ugovornica koja je postavila zahtev za izdavanje, sem u slučaju više sile, obavezna je da na određenom mestu izdato lice preuzme najdalje u roku od tri dana od dana određenog za predavanje. U protivnom odnosno lice može biti oslobođeno.

Član 86.

1. Izdato lice ne može se krivično goniti niti se protiv njega može izvršiti kazna zbog krivičnog dela učinjenog pre izdavanja, ako ono nije bilo osnov za izdavanje, niti se ono može za takvo delo izdati trećoj državi radi sudjenja ili izvršenja kazne, ako za ovo ne dobije naknadni pristanak Strane ugovornice koja je odobrila izdavanje. Pristanak se

wie dodatkowego zezwolenia Umawiającej się Strony, która wyraziła zgodę na wydanie. Nie można odmówić zezwolenia, jeżeli chodzi o przestępstwo uzasadniające wydanie według postanowień niniejszej Umowy.

2. Zezwolenie nie jest wymagane, jeżeli wydana osoba nie opuści obszaru Strony, której ją wydano, po upływie miesiąca od dnia zakończenia postępowania karnego, a w razie skazania — po upływie miesiąca od daty odbycia lub darowania kary albo jeżeli ta osoba dobrowolnie powróci na obszar tej Strony. Do tego okresu nie zalicza się czasu, w ciągu którego osoba ta bez swej winy nie mogła opuścić obszaru tej Strony.

Artykuł 87.

Strona wzywająca powiadomi Stronę wezwaną o wyniku postępowania karnego przeprowadzonego przeciwko wydanej osobie. Jeżeli zostanie wydany wyrok skazujący tę osobę, odpis wyroku przesyła się Stronie wezwanej po jego uprawomocnieniu się.

Artykuł 88.

1. Umawiające się Strony przekazują sobie bez odrębnego wniosku w toku postępowania o wydanie:

a) przedmioty mogące stanowić dowód w postępowaniu przeciwko osobie, której wniosek dotyczy. Strona wezwana może czasowo zatrzymać te przedmioty, jeżeli jest to konieczne dla prowadzenia innego postępowania karnego;

b) wszelkie przedmioty znalezione przy osobie, której wydania żądano lub przy osobach trzecich, które ta osoba lub jej współnik uzyskali drogą przestępstwa, z powodu którego żąda się wydania, albo stanowią równowartość przedmiotów uzyskanych drogą przestępstwa lub wynagrodzenie za jego popełnienie.

2. Przedmioty te przekazuje się Stronie wzywającej jednocześnie z wydaniem osoby lub dodatkowo, jeżeli jednocześnie przekazanie było niemożliwe. Podobnie należy postąpić, jeżeli wydanie nie nastąpiło wskutek śmierci lub ucieczki żądanej osoby.

3. Prawa osób trzecich do przekazanych przedmiotów pozostają nienaruszone i ocenia się je według prawa Strony, na której obszarze przedmioty się znajdują. Po zakończeniu postępowania karnego należy zwrócić je bez odszkodowania osobie uprawnionej za pośrednictwem właściwych organów. Jeżeli nie można ustalić tej osoby, należy je zwrócić bez odszkodowania Stronie wezwanej.

4. Przepisu artykułu 92 nie stosuje się do zwrotu tych przedmiotów.

Artykuł 89.

Jeżeli wydana osoba uchyli się od postępowania karnego i wróci na obszar Strony wezwanej, zostanie ona na nowo wniosek wydana bez ponownego przeprowadzenia postępowania o wydanie.

Tranzyt.

Artykuł 90.

1. Każda Umawiająca się Strona na wniosek zezwoli na tranzyt przez swój obszar osoby wydanej drugiej Umawiającej się Stronie przez państwo trzecie. Strona wezwana mo-

że może odbić jako se tiče krivičnog dela za koje po odredbama ovog Ugovora postoje uslovi za izdavanje.

2. Pristanak se neće tražiti ako predato lice ne napusti teritoriju Strane ugovornice, kojoj je bilo predato, po isteku mesec dana od dana okončanja krivičnog postupka, a ako je osuđeno — po isteku mesec dana od dana izdržane ili oproštene kazne, ili ako se to lice ponovo dobrovoljno vrati na teritoriju te Strane ugovornice. U ovaj rok se ne uračunava vreme u kome odnosno lice bez svoje krivice nije moglo napustiti teritoriju te Strane ugovornice.

Član 87.

Strana ugovornica koja je postavila zahtev za izdavanje obavestiće zamoljenu Stranu ugovornicu o rezultatu krivičnog postupka protiv predatog lica. Ako je protiv toga lica doneta osuđujuća presuda, dostaviće se prepis te presude po njenoj pravosnažnosti.

Član 88.

1. Strane ugovornice su obavezne da, bez posebnog zahteva, u postupku za izdavanje uzajamno dostavljaju:

a) predmete koji mogu poslužiti kao dokaz protivu lica, čije je izdavanje traženo. Zamoljena Strana ugovornica može privremeno zadržati te stvari ako je to neophodno za vođenje drugog krivičnog postupka,

b) sve predmete nadjene u posedu traženog lica ili kod trećih lica, koje su on ili njegov saučesnik pribavili krivičnim delom zbog koga se izdavanje traži, ili koji predstavljaju protivvrednost primljenu za predmete pribavljene tim krivičnim delom, ili nagradu za njegovo izvršenje.

2. Ovi će se predmeti dostaviti Strani ugovornici, koja je zahtev za izdavanje postavila, prilikom predaje izdatog lica, a ako to nije moguće, onda naknadno. Ovako će se postupiti i u slučajevima gde do izdavanja nije došlo usled smrti ili bekstva traženog lica.

3. Prava trećih lica na ovakvim predmetima ostaju nepovredjena. Ova prava se procenjuju po zakonodavstvu Strane ugovornice u kojoj se predmeti nalaze. Po okončanju krivičnog postupka ovi će se predmeti vratiti bez naknade licu kome pripadaju preko nadležnog organa. Ako se ne može ustanoviti lice kome oni pripadaju predmeti će se bez naknade vratiti zamoljenoj Strani ugovornici.

4. Odredbe člana 92 ne primenjuju se kod povraćaja predmeta predviđenih u ovom članu.

Član 89.

Ako predato lice izbegne krivični postupak i ponovo se vrati na teritoriju zamoljene Strane ugovornice, biće na ponovni zahtev izdato bez provodjenja ponovnog postupka za izdavanje.

Tranzit.

Član 90.

1. Svaka od Strana ugovornica dužna je da po zahtevu dopusti tranzit preko svoje teritorije lica izdatog od treće države drugoj Strani ugovornici. Zamoljena Strana ugovor-

że odmówić zezwolenia na tranzyt osoby, co do której nie zachodzą warunki wydania przewidziane w niniejszej Umowie.

2. Wniosek o zezwolenie na tranzyt kieruje się w trybie określonym w artykule 81 ustęp 1.

3. Strona wezwana wyda zezwolenie na dokonanie tranzytu w taki sposób, jaki uzna za właściwy.

Artykuł 91.

Koszty związane z wydaniem ponosi Umawiająca się Strona, na której obszarze powstały. Koszty tranzytu ponosi Strona wzywająca.

CZĘŚĆ V

Postanowienia końcowe.

Artykuł 92.

Postanowienia niniejszej Umowy nie naruszają obowiązujących na obszarze obu Umawiających się Stron przepisów o przekazywaniu pieniędzy oraz o wwozie i wywozie przedmiotów.

Artykuł 93.

We wszelkich kwestiach wynikających przy stosowaniu niniejszej Umowy Umawiające się Strony porozumiewają się drogą dyplomatyczną.

Artykuł 94.

Umowa niniejsza podlega ratyfikacji i wejdzie w życie po upływie trzydziestu dni od dnia wymiany dokumentów ratyfikacyjnych, która nastąpi w Belgradzie.

Artykuł 95.

Z dniem wejścia w życie niniejszej Umowy traci moc umowa między Umawiającymi się Stronami dotycząca stosunków prawnych ich obywateli, podpisana w Belgradzie dnia 4 maja 1923 roku.

Artykuł 96.

Umowa niniejsza zawarta jest na czas nieokreślony i zachowuje moc obowiązującą do upływu jednego roku od dnia wypowiedzenia jej drogą notyfikacji przez jedną z Umawiających się Stron.

Umowę niniejszą sporządzono w Warszawie dnia 6 lutego 1960 roku w dwóch egzemplarzach, każdy w językach polskim i serbo-chorwackim, przy czym obydwie teksty mają jednakową moc obowiązującą.

Na dowód czego wyżej wymienieni Pełnomocnicy podpisali niniejszą Umowę i zaopatrzyli ją pieczęciami.

Za Polską Rzeczpospolitą
Ludową

K. Zawadzki

Za Federacyjną Ludową
Republikę Jugosławii

Dr F. Hočevar

nica nije dužna da odobri tranzyt lica za koje ne postoje uslovi za izdavanje po ovom Ugovoru.

2. Zahtev za odobrenje tranzita upućuje se na način iz člana 81 stav 1.

3. Zamoljena Strana ugovornica odobriće i izvršiće tranzyt na način koji ona smatra najpogodnijim.

Član 91.

Troškove skopčane sa izdavanjem snosi Strana ugovornica na čijoj su teritoriji nastali. Troškove tranzita snosi Strana ugovornica od koje potiče zahtev za tranzyt.

DEO V

Završne odredbe.

Član 92.

Odredbama ovog Ugovora ne dira se u propise koji su na snazi u Stranama ugovornicama u pogledu transfera gotovine i izvoza i uvoza stvari.

Član 93.

Sva sporna pitanja u primeni ovog Ugovora rešavaće Strane ugovornice diplomatskim putem.

Član 94.

Ovaj Ugovor podleže ratifikaciji i stupiće na snagu trideset dana od dana izmene ratifikacionih instrumenata, koja će se izvršiti u Beogradu.

Član 95.

Danom stupanja na snagu ovog Ugovora prestaje važiti Konvencija između Strana ugovornica o pravnim odnosima njihovih državljana, potpisana u Beogradu 4 maja 1923 godine.

Član 96.

Ovaj Ugovor se zaključuje na neodređeno vreme i ostaće na snazi još za godinu dana od dana otkaza notom jedne od Strana ugovornica.

Ovaj Ugovor sačinjen je u Varšavi 6 februara 1960 godine u dva primerka od kojih svaki na poljskom i srpsko-hrvatskom jeziku, s tim da oba teksta imaju podjednako pravno dejstvo.

U potvrdu čega su Punomoćnici obeju Strana ugovornica potpisali ovaj Ugovor i stavili pečate.

Za Narodnu Republiku
Poljsku

K. Zawadzki

Za Federativnu Narodnu
Republiku Jugoslaviju

Dr F. Hočevar

Przewodniczący Delegacji
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Predsednik Delegacije Federativne
Narodne Republike Jugoslavije

Warszawa, dnia 6 lutego 1960 r.

Varšava, 6 februara 1960.

Towarzyszu Przewodniczący

Druže Predsedniče,

Mam zaszczyt potwierdzić otrzymanie Waszego listu z dnia dzisiejszego o następującym brzmieniu:

U vezi sa pregovorima vodjenim po pitanju zaključenja Ugovora između Federativne Narodne Republike Jugoslavije i Narodne Republike Poljske o pravnom saobraćaju u građanskim i krivičnim stvarima, imam čast potvrditi da smo tom prilikom postigli sporazum da, pored slučajeva predviđenih ugovorom, izdavanju okrivljenih ili osuđenih lica neće biti mesta i onda kada zakon jedne od Strana ugovornica zabranjuje izdavanje za delo, za koje se izdavanje traži.

„W związku z rokowaniami przeprowadzonymi w sprawie zawarcia Umowy między Federacyjną Ludową Republiką Jugosławii a Polską Rzeczpospolitą Ludową o obrocie prawnym w sprawach cywilnych i karnych mam zaszczyt potwierdzić, że przy tej okazji osiągnęliśmy porozumienie, iż poza przypadkami przewidzianymi w Umowie wydawanie osób ściganych lub skazanych nie będzie miało miejsca również wówczas, gdy prawo jednej z Umawiających się Stron zabrania wydawania za czyn, za który żąda się wydania.

Organi Strana ugovornica, nadležni za davanje obavestjenja po članu 5 Ugovora, uzajamno će se obavestiti o tome za koja dela njihov zakon zabranjuje izdavanje.

Organy Umawiających się Stron, właściwe do udzielania informacji zgodnie z artykułem 5 Umowy, będą się wzajemnie informowały o tym, za jakie czyny ich prawo zabrania wydawania.

Proszę Was o potwierdzenie przyjęcia niniejszego listu i zawiadomienie mnie o zgodzie Waszego Rządu na jego treść.

Molim Vas, da mi potvrdite prijem ovoga pisma i obavestite me o saglasnosti Vaše Vlade sa njegovom sadržinom.

Przyjmując do wiadomości powyższe oświadczenie mam zaszczyt zawiadomić Was, że Rząd mój wyraził zgodę na jego treść.

Molim Vas, druže Predsedniče, da primite uverenje o mom osobitom postovanju.

Proszę przyjąć, Towarzyszu Przewodniczący, zapewnienie o moim głębokim szacunku.

Dr France Hočevar
Ambasador Federativne Narodne
Republike Jugoslavije i Predsednik
Delegacije Federativne Narodne
Republike Jugoslavije

Podsekretarz Stanu
K. Zawadzki

Przewodniczący Delegacji
Federacyjnej Ludowej Republiki Jugosławii
Dr France Hočevar
Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny FLRJ
w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Predsedniku Delegacije
Narodne Republike Poljske
Poštovanom drugu Ministru
Kazimierzu Zawadzkom
V a r š a v a

Po zaznajomieniu się z powyższą Umową Rada Państwa uznała ją i uznaje za słuszną zarówno w całości, jak i każde z postanowień w niej zawartych; oświadcza, że jest ona przyjęta, ratyfikowana i potwierdzona, oraz przyrzeka, że będzie niezmiennie zachowywana.

Na dowód czego wydany został Akt niniejszy opatrzony pieczęcią Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Dano w Warszawie, dnia 1 czerwca 1960 roku.

L. S.

Przewodniczący Rady Państwa
A. Zawadzki

Minister Spraw Zagranicznych:
A. Rapacki